

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Biblické kořeny radosti

Edita Nierostková

Katedra pastorační a sociální práce
Vedoucí práce: Dr. Ing. Ladislav Heryán Th.D.
Studijní program: Sociální práce
Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Praha 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem: „Biblické kořeny radosti“ napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Havířově dne 19. 4. 2015

Edita Nierostková

Bibliografická citace

Biblické kořeny radosti: bakalářská práce / Edita Nierostková; vedoucí práce: Dr. Ing. Ladislav Heryán Th.D. -- Praha, 2015. -- 74 s.

Anotace

Tématem bakalářské práce jsou: „Biblické kořeny radosti“. Na základě vybraných textů Starého a Nového zákona je v této práci zkoumáno, na čem se zakládá biblické pojetí radosti. Pozornost je věnována zejména biblickým textům, které přímo hovoří o radosti jednotlivce, radostech izraelského národa nebo celé církve, a na základě těchto textů jsou odhalovány kořeny biblické radosti. Tématika radosti a jejich kořenů, není popisována pouze z historického hlediska na základě dějinných událostí zaznamenaných v Bibli, ale věnuje se rovněž současnosti, i budoucnosti. Na základě vybraných apoštolských listů je v této bakalářské práci krátce pojednáno o tom, jaké místo má radost v životě křesťana, a také o radosti eschatologické, na kterou poukazují především prorocké spisy. Krátce je popsáno i to, jak může být tato biblická radost aplikována do oblasti pastorační služby.

Klíčová slova

Radost, Bůh, Ježíš Kristus, Bible, štěstí, kořeny, pastorační práce.

Summary

The topic of this thesis is: "The Biblical Roots of Joy." On the basis of selected texts of the Old and New Testaments I explored, what is the basis for the biblical concept of joy. Attention is focused on the biblical texts that speak directly about joy of the individual, the joys of the nation of Israel, or of the whole Church, and on the basis of these texts I uncovered the roots of biblical joy. Topic of joy, and it's roots, is described not only from a historical perspective based on historical events recorded in the Bible, but I also deal with the present, and the future. Based on the selected apostolic letters, in this thesis, I briefly described what place should joy have in the Christian life, and the eschatological joy, on which is pointed primarily in prophetic texts. I also briefly described, how can be biblical joy applied in pastoral ministry.

Keywords

Joy, God, Jesus Christ, the Bible, happiness, roots, pastoral work.

Poděkování

Děkuji Dr. Ing. Ladislavu Heryánovi Th.D. za odborné vedení při psaní bakalářské práce, za přínosné rady i za věnovanou ochotu a čas.

Mgr. Jarmile Hejnochové chci poděkovat za jazykovou korekturu textu.

Rovněž chci poděkovat svému manželovi a dětem, že mi při studiu i psaní práce byli oporou a s láskou tolerovali, že jsem mnoho svého volného času netrávila s nimi, ale u počítače a s knihami.

Obsah

Úvod.....	7
1 Vymezení pojmu „radost“	8
1.1 Vymezení pojmu radost, psychologické pojetí.....	8
1.2 Výrazy používané pro pojem radost v Písmu	9
2 Biblické kořeny radosti podle vybraných textů Starého zákona	11
2.1 Radost ze Stvořitele, stvoření a z Boží péče o něj.....	11
2.2 Radost ze smlouvy	14
2.3 Radost při slavení bohoslužeb a svátků	15
2.4 Radost v očekávání zaslíbeného Spasitele.....	21
2.5 Pojetí radosti podle vybraných Žalmů	24
2.6 Radost v životě v poslušnosti a bázni před Hospodinem	28
2.7 Radost z Hospodinova slova.....	29
2.8 Ztráta radosti.....	30
3 Biblické kořeny radosti ve vybraných textech Nového zákona	32
3.1 Radostná zvěst Božích poslů v evangeliích.....	32
3.2 Chvalozpěvy	35
3.3 Blahoslavenství.....	37
3.4 Radost ve vybraných podobenstvích	40
3.5 Radost ze vzkříšení	45
3.6 Radost v Duchu svatém	47
3.7 Radost ve Skutcích	49
3.8 Radost ve vybraných apoštolských listech a v praktickém životě křesťanů.....	51
3.9 Radost ve Zjevení Jana	58
4 Radost v oblasti pastorační práce	66
4.1 Pastorační práce	66
4.2 Radost ve službě	67
4.3 Pastorační pracovník a jeho pomoc v nalézání radosti.....	68
4.4 Pastorační pracovník a jeho péče o vlastní duchovní zdraví a radost v životě i ve službě.....	72
5 Závěr.....	77
Seznam literatury.....	78

Úvod

Pro bakalářskou práci jsem si zvolila téma: „Biblické kořeny radosti“.

Radost je něčím, co člověk potřebuje ke spokojenému a naplněnému životu, je tedy něčím, o co člověk usiluje, a co ve svém životě hledá. Existuje mnoho „druhů“ radostí a potěšení, a šlo by je dělit podle různých hledisek, podle délky trvání, hloubky či intenzity nebo dokonce podle projevů... Každá z těchto radostí má jistě v životě člověka své místo a čas. Myslím si, že dnešní doba nabízí člověku různé „náhražky“ pravé radosti, která však není stálá a nikdy nedokáže plně uspokojit touhu po dokonalé, plné a věčné radosti, kterou člověk ve svém srdci má. V této práci se nechci zabývat nějakým chvilkovým potěšením, které nabízí svět, ale chci se zamyslet nad biblickými kořeny radosti, která je hluboká a stálá, která se nevytrácí ani v těžkých životních situacích a souvisí s prožitkem vnitřního pokoje a štěstí.

Boží slovo o radosti na mnoha místech hovoří. V této bakalářské práci se budu za pomoci exegetického zkoumání vybraných biblických textů Starého i Nového zákona, věnovat hledání kořenů biblické radosti, abych zjistila, na čem se tato radost zakládá. Zaměřím se na texty, které hovoří o radosti jednotlivců, celého izraelského národa i celé církve. Budu rozvažovat nad tím, odkud tato radost pramení a na čem se zakládá. Krátce se zamyslím rovněž nad tím, jak může být biblická radost aplikována do oblasti pastorační práce, jak může pastorační pracovník usilovat o to, aby mohl v této radosti sám žít, a mohl pomáhat v nalézání radosti i druhým. Jsem si vědoma, že je to téma dosti široké, a Boží slovo je tak hlubokou studnicí moudrosti, že nebude možné toto téma obsáhnout v plnosti na stránkách této práce, bude to pouze určitý úhel pohledu na radost, se zaměřením na vybrané texty.

Cílem práce je zamyslet se nad biblickými kořeny radosti a nad tím, jak může být biblické pojetí radosti aplikováno v oblasti pastorační práce.

1 Vymezení pojmu „radost“

1.1 Vymezení pojmu radost, psychologické pojetí

Radost z psychologického hlediska patří mezi základní emoce, proto je třeba se alespoň krátce pozastavit u toho, co jsou to emoce.

V novější psychologické literatuře jsou emoce chápány jako: „Komplexní psychický fenomén, jehož zážitkovým jádrem jsou city, ale který má také složku fyziologickou, projevující se vegetativními a motorickými reakcemi.“¹

Radost je podle Nakonečného příjemný cit, spojený s celkovým oživením, který je reakcí na zisk či úspěch. Radost nezřídka bývá doprovázena i motorickou aktivitou. Nejsilnější formou radosti je pocit štěstí, stav, který zaplavuje vědomí člověka. Slabší formou radosti je spokojenost.² Nakonečný s odkazem na výsledky výzkumů Buchera ukazuje na empiricky ověřený fakt, že pocit štěstí a jeho intenzity se nezvyšuje s narůstáním blahobytu a bohatství. Závislost pocitu životního štěstí na blahobytu je tedy relativní a pocit životního štěstí je určován jinými činiteli. Dále uvádí, že pocit štěstí je tedy pravděpodobně určován smyslem života a jeho naplněním.³

Radost v životě člověka zabraňuje upadnutí do zoufalství a pesimismu. V radosti je síla, která posiluje tělo a osvěžuje život osobní i společenský. Radost násobí lidské síly i výkonnost.⁴

¹ NAKONEČNÝ, M. *Emoce*. 1. vyd. Triton: Praha, 2012. s. 13.

² Viz. NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. 1. vyd. Academia: Český Těšín, 2000. s. 247-250.

³ Viz. NAKONEČNÝ, M. *Emoce*. 1. vyd. Triton: Praha, 2012. s. 325-326.

⁴ Viz. MÁJ, P. K., *Bůh – dárce radosti pravé*. Mnichovo Hradiště, s. 4-5.

1.2 Výrazy používané pro pojem radost v Písmu

Hebrejščina má několik výrazů, které jsou v kralické Bibli přeloženy slovem: „radost, radovat se“. Tyto výrazy jsou obsahově velmi podobné. Jedná se o tyto hebrejské výrazy:

- *chádá* substantivum *chedvá* (rozveseliti se, radovati se, radost)
- *tKb* (dobro, dobrota, sláva Boží) v Bibli kralické přeloženo výrazem radost, veselí
- *sechók* (smích, výsměch, žert) tento výraz Kraličtí překládají rovněž výrazem radost, konkrétně jako radost projevující se vnějšně smíchem
- *sásôn* z kořene *sús* Kralickými přeloženo jako radost, nebo jako potěšení či veselí
- *másôs* (radost) výraz je rovněž z kořene *sús*, v kralické Bibli je tento výraz překládán taky jako veselí nebo útěcha
- *simchá* (radostnost)⁵

V Novém zákoně je používáno řecké:

- *chara* (radost – co strhuje k veselí a blaží, zářící sdílnost, úplná bezstarostnost)
- *chairein* (radovati se)
- *synchairein* (spolu se radovat)
- *eufrainein* (rozradostnit se)
- *charis* (přízeň, milost i vděčnost, radost)⁶

Formou radosti a rovněž synonymem radosti může být také štěstí nebo blaženost. Blažený souvisí se slovy blahoslavený a požehnaný.

⁵ Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 772-773.

⁶ Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 773.

Požehnání, hebrejsky *b^eráká* znamenalo v Izraeli jak vnitřní sílu, tak životní štěstí.⁷

Výrazem štěstí je v Bibli kralické přeloženo hned několik hebrejských pojmů:

- *šalvá* (bezpečnost, pokoj, bezstarostný klid)
- *túb* (dobrota, dobré věci)
- *tób* (to co je dobré, lepší)
- *ešer, ošer* (někdy překládané jako štěstí, někdy jako blaženost)⁸

Dalším synonymem radosti může být veselí nebo také plesání. Ve slovech plesati, plesání, zplesati je v Bibli kralické přeloženo několik hebrejských výrazů, zahrnujících jak projevy radosti, tak i kultického veselí, které vrcholilo např. tancem.

- *gíl, gílá* (radovati se, jásati, jásot) předmětem plesání může být Bůh, spása, úroda atd. Tento výraz je nejčastěji přeložen jako plesání, plesati
- *sáchak* (veselící se) veřejné vyjádření radosti, smích a tanec spojený s hudbou, radostná demonstrace
- *ránan, renáná* znamená jásavý a triumfující křik a zpěv, kterým může být radost vyjádřena
- *t^eru'á'* (radostný hřmot)
- *sáméach* ukazuje na vnitřní radost a to i na tu škodolibou

Pojem plesání bývá často spojen s eschatologickou radostí.

V Novém zákoně jsou výrazem plesání - veselí přeloženy tyto řecké pojmy:

- *agalliásthai* (velebiti, chváliti) radost, která se viditelně projevuje
- *Psallein* oslavovat Boha zpěvem a hudbou, zpívat Žalmy⁹

⁷ Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 709.

⁸ Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 1069.

⁹ Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 642.

2 Biblické kořeny radosti podle vybraných textů Starého zákona

2.1 Radost ze Stvořitele, stvoření a z Boží péče o něj

Bůh stvořil nebe a zemi a ve stvoření nám zjevuje svou slávu, velikost i moc. „Nebesa vypravují o Boží slávě, obloha hovoří o díle jeho rukou.“¹⁰

Boží dokonalé stvořitelské dílo, povznáší člověka k tomu, aby mohl společně s žalmistou vyznat: „Hospodine, svými skutky působíš mi radost, plesám nad činy tvých rukou: Tvoje činy Hospodine, jsou tak velkolepé, tvoje záměry jsou přehluboké.“¹¹

Přestože Bůh, jako „Stvořitel světa“ nebyl ve starozákonní době základním pojmem izraelské zbožnosti, která více stavěla na tom, že Bůh je Bohem jejich otců a Bohem, který s nimi uzavřel smlouvu...¹², ale nacházíme i úseky, kde Bůh potěšoval izraelský lid tím, že jim znovu představoval sebe, jako Stvořitele a svrchovaného Pána nade vším. 40. kapitola proroka Izajáše začíná slovy: „Potěšte, potěšte můj lid...“¹³, Izajáš přináší útěchu zajatému lidu, slova potěšení se vztahují jak k přicházejícímu Mesiáši, tak i ohlašují konec zajetí a ujišťují lid o stálosti Božího příklonu i o stálosti Božího slova. Radostná zvěst o Božím vítězném příchodu a jeho díle spásy mají Jeruzalém a Sión předat všem judským městům. Boží lid má být potěšen tím, že Bůh nebyl poražen, ale vládne a panuje, že na svůj lid nezapomněl, ani se ho nevzdal.¹⁴ V dalším textu tohoto proroctví se Bůh lidu představuje jako dobrý pastýř, který své ovečky

¹⁰ Žalm 19,1.

¹¹ Žalm 92, 5-6.

¹² Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 1010-1011.

¹³ *Izajáš* 40, 1a.

¹⁴ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Izajáš*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1982. s. 241-244., *Izajáš* 40, 1-12.

shromažďuje, nosí a vede, ale také jako Stvořitel všeho, a Pán nade vším, jehož moc a moudrost nelze ani vystihnout.

Potěšením pro Izrael se tedy v těžké době babylónského zajetí stala i radost ze Stvořitele, a bylo to právě v Babylonii, kde Izrael formuloval jasně svou víru v Boha-Stvořitele.¹⁵

Izrael se v babylónském zajetí střetával s mýty, legendami, kosmogoniemi a s oslnivými pohanskými slavnostmi, které zastiňovaly víru v Hospodina. Do této situace prorok přináší zvěst, že úděl Božího lidu není určován pozemskými duchy a nebeskými božstvy, ale mocným Stvořitelem, jehož dílo a moc nejde změřit ani s ničím srovnat.¹⁶ Prorok hovoří o nicotnosti pronárodů, vysmívá se modlám, i těm, kteří je zhotovují. Ptá se: „Což nechápete, kdo položil základy zemi? Ten, který sídlí nad obzorem země, jejíž obyvatelé jsou jako kobylky, ten, který nebesa jak závoj roztahuje a napíná je jako stan k obývání. Ten hodnostáře za nic nemá a jako s nicotou nakládá se soudci země. Sotva byli zasazeni, sotva byli zaseti, sotva jejich odnož kořeny do země zapustila, zaduje na ně a oni schnou a vichr je odnáší jako slámu.“¹⁷ S kousavou ironií je popisováno střídání vládců a ukázána Boží svrchovanost. Zatímco podle představ pohanů byla pravomoc božstev omezena pouze na svatyni či zemi vyznavačů, je lidem zvěstováno, že Hospodinovým stánkem je celý vesmír a je vládcem nebe i země. Zajatý lid mohl slyšet potěšení, že není odkázán na blahovůli pozemských vládců a není zaprodán osudu.¹⁸ Myslím si, že tato slova byla pro izraelský národ v tehdejší situaci obrovským povzbuzením a potěšením, a radostnou bázní z Boží svrchovanosti naplňují člověka i dnes.

¹⁵ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Izajáš*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1982. s. 249.

¹⁶ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Izajáš*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1982. s. 244-246

¹⁷ *Izajáš* 40, 21b.-24.

¹⁸ Viz. *Výklady IV. Ke Starému zákonu – knihy prorocké*. Karmelitánské nakladatelství: Praha, 1998. s. 149-151.

Stvoření v Bibli není pouhým popisem vzniku „něčeho“, ale má mnohem větší význam, znamená to také podporu a starost o to, co bylo stvořeno.¹⁹ „Ty Hospodine, jsi ten jediný, ty jsi učinil nebe, nebesa nebes a všechen jejich zástup, zemi i vše, co je na ní, moře i vše, co je v nich. Sám to všechno zachováš při životě a nebeské zástupy se ti klanějí.“²⁰ Člověk smí přijímat laskavou Boží péči a pozornost. Pokud člověk má otevřené oči, může se radovat nejen z krásy stvoření ale i z dobroty stvořitele, který s láskou o svět pečuje a celé stvoření k němu s nadějí vzhlíží.²¹ Bůh se ke stvoření svých rukou sklání, opatruje jej, uzdravuje a dokonce v lásce, za hřích člověka, obětuje sám sebe. Tento výpis „radostí“ by šlo dále rozšiřovat o radost z toho, že jsme stvoření k Božímu obrazu, že jsme stvoření ke společenství s Bohem, že jsme Božím vlastnictvím...

Ráda bych však přidala ještě alespoň jeden pohled na stvoření, který hledí do budoucnosti. K vyjádření Božích skutků Bible používá slovo *bara* (stvořil). V knize Izajáš je tento výraz použit při popisu nové země a nových nebes²²: „Hle, já stvořím nová nebesa a novou zemi. Věci minulé nebudou připomínány, nevstoupí na mysl. Veselte se, jásejte stále a stále nad tím, co stvořím.“²³ Dále v 65. kapitole Izajáše následuje barvitý popis této nové země, kde už nebude pláč ani křik, kde už nikdy nezemře dítě v několika dnech, nebudeme se namáhat nadarmo, nikdo už nebude páchat zlo... Můžeme a máme se radovat i z toho, že Stvořitel jednoho dne „dokončí“ stvoření a my se smíme z toho veselit a jásat stále a stále.

¹⁹ Viz. BOWKER, J. *Bible, Ilustrovaný průvodce Starým a Novým zákonem*. Ottovo nakladatelství: Praha, 2006. s. 28.

²⁰ *Nehemjáš* 9, 6.

²¹ Viz. *Žalm* 104, 27-28.

²² Viz. BOWKER, J. *Bible, Ilustrovaný průvodce Starým a Novým zákonem*. Ottovo nakladatelství: Praha, 2006. s. 29.

²³ *Izajáš* 65, 17-18a.

2.2 Radost ze smlouvy

Slovník biblické teologie uvádí, že Bůh svému lidu nabízí svrchovanou radost, plynoucí z věrnosti smlouvě. Bůh chce, aby člověk mohl žít ve společenství s ním, to je tématem a obsahem smlouvy mezi Bohem a člověkem i základem celého náboženského systému Starého zákona. (Smlouva Boha s člověkem se však naplno rozvine v Novém zákoně a to v osobě Ježíše Krista.)²⁴ Výrazem „Smlouva“ Bible na mnoha místech označuje Boží vztah s lidmi. Základním zaslíbením SZ smlouvy je Hospodinův slib daný Abrahamovi: „Smlouvu mezi sebou a tebou i tvým potomstvem ve všech pokoleních činím totiž smlouvou věčnou, že budu Bohem tobě i tvému potomstvu.“²⁵ Bůh se věrnému lidu zavázal, že bude jeho Bohem, že mu v lásce bude dávat svou ochranu, milost a požehnání. Konečným cílem Boží smlouvy nebylo spasení pouze pro jeden národ, ale pro celé lidstvo.²⁶ Již Abrahamovi Bůh zaslíbil, že v něm dojdou požehnání všechny národy, když ho povolal k odchodu z rodiště: „V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země.“²⁷ nebo po tom, co Abraham byl ochoten obětovat svého syna: „A ve tvém potomstvu dojdou požehnání všechny pronárody země, protože jsi uposlechl mého hlasu.“²⁸

Hospodin uzavřel smlouvu postupně s Noem, s Abrahamem, s izraelským národem prostřednictvím Mojžíše na Sinaji i s králem Davidem a jeho rodem. Pokaždé byla smlouva obohacena o další sliby, a to až do doby, než příchod Krista ohlásil „Novou smlouvu“. S návrhem smlouvy v Bibli vždy přichází Bůh a on také určuje podmínky a zaručuje jejich dodržování.²⁹

²⁴ Viz. DUFOUR, L. F. a kol. *Slovník biblické teologie*. 2. vyd. Český Těšín, 2003. s. 405 a 448.

²⁵ Genesis 17, 7.

²⁶ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 67.

²⁷ Genesis 12, 3b.

²⁸ Genesis 22, 18.

²⁹ Viz. *Průvodce Biblií*. 2. České vyd. Česká biblická společnost: Praha, 2009. s. 125.

Již v době Starého zákona Bůh skrze proroctví Jeremjáše oznamuje, že jednoho dne uzavře se svým lidem smlouvu novou: „Hle, přicházejí dny, je výrok Hospodinův, kdy uzavřu s domem izraelským i s domem judským novou smlouvu. Ne takovou smlouvu, jakou jsem uzavřel s jejich otci v den, kdy jsem je uchopil za ruku, abych je vyvedl z egyptské země. Oni mou smlouvu porušili, ale já jsem zůstal jejich manželem, je výrok Hospodinův: Svůj zákon jim dám do nitra, vepíši jim jej do srdce. Budu jim Bohem a oni budou mým lidem.“³⁰

Radost ze smlouvy není tedy jen historickou záležitostí, týkající se pouze Izraele, ale i dnes otevírá srdce člověka pro radost. Radost z Božího příklonu k člověku a radost z Jeho milosti a věrnosti.

2.3 Radost při slavení bohoslužeb a svátků

2.3.1 Radost při bohoslužbě

V Biblickém slovníku je uvedeno, že odborným výrazem pro účast na bohoslužbě bylo: „Radovat se a veselit před Hospodinem.“³¹ Když Mojžíš nové generaci Izraelců před vstupem do Kenaanu opakoval bohoslužebné řády, lid dostal instrukce, že má zničit pohanská obětiště a přinášet oběti na místě, které si Hospodin sám vyvolí. V Dt je výslovně napsáno, že se tam budou radovat před Hospodinem, jejich Bohem společně se svými syny, dcerami, otroky, otrokyněmi i s lévijci, kteří žijí v jejich branách.³²

Bohoslužba je prožíváním vztahu k Bohu ve společenství druhých a při bohoslužbě se radost z Hospodina může stát i společně prožívanou radostí.

³⁰ Jeremjáš 31, 31-33.

³¹ Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 773.

³² Viz. *Deuteronomium*. 12, 12.

Je to služba, která se neomezuje jen na náboženské obřady, ale zahrnuje všechny oblasti lidského života. V biblickém myšlení není pevná hranice mezi uctíváním Boha a každodenní prací. V hebrejštině je používán stejný výraz pro bohoslužbu, službu i práci. Všechno, co věřící koná, by mělo být konáno pro Boží čest a být tedy bohoslužebným činem.³³ „Hospodin odmítá bohoslužbu, kterou každodenní život popírá, nenávidí chvály vzdávané pokryteckými rty a rukama zborcenýma krví pokorných. Zbožnost, která má skrýt hanebný život, je mu ohavností.“³⁴ „Bůh žádá - spravedlnost a – pravdu, odsuzuje bezbožnou bohoslužbu, protože je falešná, nevyžaduje především modlitby a oběti, ale životy zcela jemu oddané, které mají v úctě právo a slitování.“³⁵

Postoj radosti, který je spjat s bohoslužbou ukazuje například stý Žalm, který je písní chvály a radosti poutníků, kteří stojí před branami jeruzalémského chrámu. Tento Žalm je výzvou k radostné chvále Hospodina pro celou zemi, ale vyjadřuje především radost těch, kdo vstupují do chrámu: „Hlahol Hospodinu celá země! Radostně služ Hospodinu! Vstupte před jeho tvář s plesem!“³⁶

Celá země je vybízena, aby oslavovala Hospodina a radostně mu sloužila. V komentáři k Žalmům je uvedeno, že službou se zde nemyslí jen účast na kultu, ale „sloužit Hospodinu“ znamená, dát Pánu k dispozici celý svůj život. Jde zde o vztah s Hospodinem a právě bohoslužba má tento vztah - toto společenství, probouzet a upevňovat.³⁷ V tomto Žalmu se střídají výzvy k chvále s radostným vyznáváním Boží moci, milosti i dobroty.

Poslední slavnostní výzva k chvále a dobrořečení jeho jména v tomto Žalmu přináší i vyznání, že Hospodin je dobrý a věčně trvá jeho milosrdenství a

³³ Viz. ALLMENA, J. a kol. *Biblický slovník*. 2. vyd. Kalich: Praha, 1991. s. 20-22.

³⁴ ALLMENA, J. a kol. *Biblický slovník*. 2. vyd. Kalich: Praha, 1991. s. 22.

³⁵ ALLMENA, J. a kol. *Biblický slovník*. 2. vyd. Kalich: Praha, 1991. s. 22.

³⁶ Žalm 100.

³⁷ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Žalmy*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1975. s. 377-378.

věrnost. Poznání této skutečnosti vedou člověka nutně k prožívání radosti a vděčnosti.

Žalmem vděčnosti, který je spjat s bohoslužbou, je i 92. Žalm, ze kterého je znatelné, že slova chvály nejsou jen soukromým prožitkem jedince, ale týkají se celé pospolitosti. Je to píseň ke dni odpočinku. V judaismu se dny odpočinku vyznačovaly jásavou radostí, nejslavnějšími sobotami byly však ty, kterými vrcholily výroční slavnosti, a právě pro tento slavnostní den byl původně tento Žalm určen.

Vzdávání chvály a oslava Nejvyššího je prvořadým úkolem bohoslužby. Žalmista hned v úvodu připomíná, že tato oslava nemá své místo pouze ve slavnostní den odpočinku, ale stále. Máme Boží milosrdenství hlásat hned zrána, a v noci, přičemž temnota představovala ohrožení ve starozákonním myšlení, si máme připomínat jeho věrnost. Izraelské sedmidenní výroční slavnosti neustávaly ani v noci.³⁸

Toto oslavování probíhalo za doprovodu hudby, která pomáhá plněji vyjádřit radost člověka. Žalmista od 5. verše konkrétně vyjmenovává, z čeho se raduje, a nad čím plesá: „Hospodine, svými skutky působíš mi radost, plesám nad činy tvých rukou: Tvoje činy, Hospodine, jsou tak velkolepé, tvoje záměry jsou přehluboké!“³⁹ Je zde nadšeně vyjádřena radost z Božích skutků i z jeho záměrů, ale hned v následujících verších je i poukázání na to, že ne všichni jsou schopni toto vše spatřit. Konkrétněji žalmista jmenuje „tupce“, který o tom neví, a „hlupáka“, který tomu nerozumí.

³⁸ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Žalmy*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1975. s. 358.

³⁹ *Žalm 92*, 5-6.

2.3.2 Duchovní obnova za proroka Nehemjáše

Jedno z nejkrásnějších bohoslužebných shromáždění je z poexilní doby židovského národa, a je zaznamenáno u proroka Nehemjáše.

Pod vedením Nehemjáše byly během poexilní obnovy i navzdory aktivní opozici dostavěny rozbořené hradby Jeruzaléma, a pořízen soupis navrátilců ze zajetí.⁴⁰ Nejdůležitější však nebyla obnova hradeb, ale duchovní obnova jeruzalémského lidu, na níž se podílel i Nehemjáš, spolu s knězem Ezdrášem a dalšími. Důležitou částí této obnovy se stalo veřejné předčítání Mojžíšova zákona, k němuž se shromáždili všichni, kdo byli schopni rozumět, a společně naslouchali slovům Božího zákona.

Když Ezdráš knihu Zákona otevřel, dobrořečil Bohu velikému a rovněž všechen lid pozdvihl ruce a odpovídal „amen, amen“, padl na kolena a klaněl se Hospodinu až k zemi. Zákon četli po oddílech a levité lidu vysvětlovali přečtené, aby lid tomu rozuměl. Spolu s levity k lidu promlouval místodržící Nehemjáš a znalec Zákona Ezdráš. Vybízeli lid, aby přestal truchlit a plakat.⁴¹ „Dále jim řekl: „Jděte, jezte tučná jídla a pijte sladké nápoje a posílejte dárky těm, kdo nemají nic připraveno. Dnešní den je zajisté svatý našemu Pánu. Netrapte se! Radost z Hospodina bude vaší záštitou.““⁴²

V tomto textu není jasně a zřetelně uveden důvod pláče a truchlení, pouze je napsáno, že lid plakal, když slyšel slova Zákona. Pláč je však velmi často tam, kde je člověk usvědčen z hříchu a z toho, že se vzdálil od Boha, a hned následující kapitola ukazuje, že lid si uvědomil svá selhání a činil upřímné pokání. Lid byl vyzýván, aby se přestal trápit a radoval se z Hospodina. „Radost z Hospodina“ je založena na smíření s Bohem, je motivací k vytrvání ve víře a je pro člověka záštitou. Člověk byl stvořen, aby žil ve společenství

⁴⁰ Viz. *Nehemjáš* 3-7.

⁴¹ Viz. *Nehemjáš* 8, 1-9.

⁴² *Nehemjáš* 8, 10.

s Bohem a to je zároveň radostí pro člověka, člověk žijící v jeho blízkosti, prožívá tuto radost z Hospodina.

Lid porozuměl slovům zvěstovaného Zákona, a to se stalo důvodem k uspořádání radostné slavnosti: „I rozešel se všechen lid, aby jedli a pili a posílali dárky, uspořádali velmi radostnou slavnost, protože porozuměli slovům, která jim byla zvěstována.“⁴³

Každé probuzení a duchovní obnova přichází jedině od Boha, zde to začalo skrze naslouchání Božímu slovu. Velký hlad po slyšení a čtení Božího slova je největším důkazem opravdového probuzení.⁴⁴ Boží slovo a upřímná touha řídit se podle tohoto slova, přináší radost. Lid naslouchal slovu, porozuměl a pod vedením Ezdráše se modlil a klaněl Hospodinu. Později 9. kapitola zaznamenává vyznání hříchu i odvrácení od něj: „Izraelovi potomci se oddělili ode všech cizinců. Stáli a vyznávali své hříchy i nepravosti svých otců.“⁴⁵ To vše vedlo lid i k opětovnému odhodlání žít v souladu s Boží vůlí: „Přicházeli a přísne se zaklínali, že budou žít podle Božího zákona, který byl vydán skrze Božího služebníka Mojžíše, a že budou zachovávat a plnit všechna přikázání Hospodina, našeho Pána, jeho práva a jeho nařízení.“⁴⁶

2.3.3 Slavení Slavnosti stánků

Slavení svátku patřilo a dodnes neodlučně patří k životu židovského národa. Svátky a slavnosti jsou nejen připomínkou Božího vedení a Jeho svrchovanosti, ale slavení svátků umožňovalo lidem společně se radovat před Bohem. Jsou to slavnosti, které ustanovil svému lidu Hospodin, jsou tedy Božím poselstvím a mají co říci i dnešnímu člověku.

⁴³ *Nehemjáš* 8, 12.

⁴⁴ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 733.

⁴⁵ *Nehemjáš* 9, 2.

⁴⁶ *Nehemjáš* 10, 30b.

Blíže se budu věnovat židovskému poutnímu svátku Sukot, protože patří mezi ty nejradostnější svátky, a nejvíce se tedy váže k tématu této práce.

Tóra v Leviticus o tomto svátku říká: „...a sedm dní se budete radovat před Hospodinem, svým Bohem.“⁴⁷ a v Deuteronomiu je v souvislosti se Slavností stánků příkaz: „Při své slavnosti se budeš radovat ty i tvůj syn a tvá dcera, tvůj otrok a tvá otrokyně, lévijec i bezdomovec, sirotek a vdova, kteří žijí v tvých branách. Sedm dní budeš slavit Hospodina, svého Boha, na místě, které Hospodin vyvolí. Vždyť Hospodin, tvůj Bůh, ti požehná na veškeré tvé úrodě a při všem, co budeš dělat. Oddej se proto radosti.“⁴⁸

O ustanovení Slavnosti stánků čteme v Lv 23, 33-43. Byla to slavnost radosti, na které měl mít účast celý Izrael, ale také slavnost díky za poslední podzimní sklizeň před zimním obdobím dešťů. Dále slavnost byla připomínkou toho, jak Hospodin vyvedl Izraelce z Egypta, a že pak Izraelci 40 let bydleli ve stanech. Aby další generace nezapomněly na tyto veliké Boží skutky, měli Izraelci každý rok po sedm dní slavnosti bydlet ve stáncích. Během tohoto poutního svátku se putovalo do svatyně, aby se přinášely oběti, a aby se lid veselil před Hospodinem. Podle Winklera je tato slavnost prorockým předobrazem budoucího Božího království, kdy se vykoupení v Kristu budou veselit radostí ničím nezkalenou, a kde již nebude bolest a trápení, ale jen věčná radost. Pobývání v dočasných příbytcích během tohoto svátku je symbolem důvěry v Boha, který chrání svůj lid i v době ohrožení a nejistoty. Sukot je podle Kunetky připomínkou toho, že život je víc než zajištěná existence a blahobyt, připomíná, že jsme na cestě, že jsme putující Boží lid.⁴⁹

⁴⁷ *Leviticus* 23, 40b.

⁴⁸ *Deuteronomium* 16, 14-15.

⁴⁹ Viz. KUNETKA, F. *Židovský rok a jeho svátky*. 5. Vyd. Univerzita Palackého v Olomouci: Olomouc, 2008. s. 67-68.

Obnovení „Slavnosti stánků“ v poexilních dějinách izraelského národa

Po návratu z exilu znalec Zákona předčítal lidu Zákon, lid se navrátil k Hospodinu a měl rovněž touhu dodržovat vše, co je v Zákoně napsáno. V zákoně rovněž našli ustanovení, že Izraelci mají v sedmém měsíci při slavnosti sídlit ve stáncích, a s pomocí Ezdrášova výkladu textu tuto dávnou slavnost znovu začali přivádět do praxe a přineslo jim to velkou radost: „Celé shromáždění těch, kdo se vrátili ze zajetí, si udělalo stánky a sídlili v nich, což Izraelci nedělali od dob Jozua syna Núnova, až do onoho dne. Byla z toho převeliká radost.“⁵⁰ Tuto radost lidu přinesla poslušnost Bohu a věrnost jeho ustanovením, která jsou vždy pro dobro člověka.

2.4 Radost v očekávání zaslíbeného Spasitele

Vyvolený národ očekával příchod potěšitele-spasitele-zachránce. Přestože celý Starý zákon je protknut obrazy a zaslíbeními o příchodu Mesiáše, snad nejvýrazněji zaznívá tato radostná zvěst v knihách proroků.

Právě proroci osvícení Božím Duchem viděli vykupitele a zvěstovali jeho milost, čímž přinášeli lidem radostnou naději. Viděli však přicházet jak spásu, tak i trest za hřích.

Hlavním tématem starozákonních proroků je:

- Boží přirozenost – hlásají, že Bůh je Stvořitel. Vládce vesmíru i svrchovaný pán dějin. Zdůrazňují rovněž Boží spravedlnost a svatost i požadavek, aby jeho lid byl zasvěcen a řídil se jeho nařízeními.
- Hřích a pokání – lid smlouvy zarmucoval Boha neustálou nevěrností, neposlušností, modlářstvím a nečistotou, proto slyšel i tvrdá slova spravedlivého soudu.

⁵⁰ *Nehemjáš* 8, 17.

- Přinášení mesiánské naděje – proroci nepřestávali přinášet poselství naděje, přestože lid smlouvy jako celek byl nevěrný Bohu i svým smluvním slibům. Věděli, že Bůh naplní zaslíbení a smlouvu uzavřenou s Abrahamem, Izákem a Jákobem. Proroci byli bojovníky staré smlouvy a zároveň předchůdci smlouvy nové, stáli mezi duchovním úpadkem vlastního pokolení a nadcházející nadějí mesiánského období. Žili v přítomnosti, ale poukazovali na budoucnost, kdy prostřednictvím Mesiáše Bůh nabídne spasení všem lidem na zemi.⁵¹

Radost a naději tedy přinášela prorocká zvěst o Boží milosti a přicházejícím Vykupiteli, ale dnes je velkým zdrojem radosti i pohled na to, jak velká část starozákonních proroctví byla v Ježíši Kristu již naplněna. Radost z toho, jak Bůh do posledního písmene plní svoje sliby i z toho, jak je Boží slovo mocné a vzájemně provázané. Radost přináší i pohled na to, jak Bůh posílal prorocké slovo svému lidu vždy v pravý čas, aby přineslo varování, ale i povzbuzení a naději do budoucnosti. V neposlední řadě je hlubokým a mocným kořenem radosti pro člověka, který uvěřil Božím zaslíbením i očekávání naplnění prorockých vidění budoucnosti Boží církve, která budou teprve naplněna.

Jsem si vědoma, že proroci nepřinášeli jen zjevení milosti, ale i předpovědi zkázy a zničení, jsem si rovněž vědoma bolesti nad hříchem a neposlušností lidu i nad jeho utrpením, tématem práce však jsou kořeny radosti a z toho pohledu se v této chvíli dívám i na zvěst proroků.

Prorok Izajáš – radost z vykoupění

Jméno Izajáš znamená: „Hospodin zachraňuje“. Pro knihu Izajáše je typické téma spásy, výraz „spasení“ je v této knize používán téměř třikrát častěji než ve všech ostatních prorockých knihách Starého zákona.⁵²

⁵¹ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 1071.

⁵² Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 1056.

Izajáš je jedním z proroků, který jasně zvěstuje radost, kterou přinese vykopení. „Poušť i suchopár se rozveselí, rozjásá se pustina a rozkveté kvítím. Bujně rozkveté, radostně bude jásat a plesat...“ těmito slovy začíná 35. kapitola, která je od začátku až do konce o radosti vykopených, když Bůh přijde spasit i jazyk němého, bude plesat a kulhavý poskočí jak jelen. Celá kapitola končí slovy o radosti věčné, kdy se vysvobození zajatci s plesáním vrátí na Sión: „Ti, za něž Hospodin zaplatil, se vrátí. Přijdou na Sión s plesáním a věčná radost bude na jejich hlavách. Dojdou veselí a radosti, na útěk se dají starosti a nářek.“⁵³

Izajáš předpovídá den Božího vykopení, kdy Bůh zjeví svou slávu uprostřed velké radosti svého lidu, předpovídá den, kdy na zemi v hojnosti rozkveté Boží spravedlnost. Komentář Studijní Bible s výkladovými poznámkami uvádí, že se tento text vyznačuje několika úrovněmi aplikace, počínajíc prvním příchodem Krista až ke konečnému naplnění při druhém příchodu.⁵⁴ Tato zaslíbená radost se zakládá na Božím milostivém příklonu k člověku, radost je přislíbená vykopeným, těm, za něž Hospodin zaplatil. V každém případě tento text hovoří o radosti, kterou si v plnosti asi ani nedovedeme představit.

V 53. kapitole Izajáš přináší nejdetailnější proroctví o Ježíšově zástupné smrti za hříšníky.

O radosti, která potrvá věčně, se hovoří i v 61. kapitole proroka Izajáše. Hospodin pomazal svého služebníka, zmocnil ho svým duchem k tomu, aby pokorným nesl radostnou zvěst, a aby obvázal rány těch, kdo jsou zkroušení v srdci. Má nést radostnou zvěst, že se Hospodin ujímá vlády a přichází jeho království, které je ve 2. verši nazváno jako „léto Hospodinovy přízně“.⁵⁵ Od 10. verše ve stejné kapitole můžeme číst o tom, že se po Kristově příchodu zaradují všichni, kdo jsou součástí jeho království, těch, jež budou oděni

⁵³ *Izajáš* 35, 10.

⁵⁴ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 1111.

⁵⁵ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Izajáš*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1982. s. 382.

„rouchem spásy“⁵⁶: „Velmi se veselím z Hospodina, má duše jásá k chvále mého Boha, neboť mě oděl rouchem spásy, zahalil mě rouchem spravedlnosti, jak ženicha, jenž si jako kněz čelenku bere, a jako nevěstu, která se kráší svými šperky.“⁵⁷ V tomto jásavém chvalozpěvu si služebník vírou plně přivlastňuje Boží zaslíbení nového věku, ač ještě žije v neutěšené situaci. Tento nový věk je přirovnán ke svatební radosti, která je v Písmu často obrazem příchodu Božího království.

Izajáš zvěstuje radost pro Izrael, který zakusí jednoho dne pokoj, ale zároveň pro všechny, kdo milují Boha a jeho lid. Když Jeruzalém povstane k životu, tak se z toho budou radovat i pronárody. V 66. kapitole je Jeruzalém přirovnáván k matce, která krmí a utěšuje své děti: „Radujte se s dcerou jeruzalémskou a jásejte nad ní všichni, kdo ji milujete! Veselte se s ní, veselte, všichni, kdo jste nad ní truchlivali. Budete sát do sytosti potěšení z jejich prsů, budete s rozkoší pít plnými doušky z prsů její slávy.“⁵⁸ K mateřské lásce je v následujících verších přirovnávána i Boží láska, Bůh zaslubuje, že svůj lid bude těšit tak, jako když někoho hýčká a potěšuje matka.⁵⁹

Izajáš pohled upírá i dopředu na Boží završení dějin, kdy budou stvořena nová nebesa a nová země.

2.5 Pojetí radosti podle vybraných Žalmů

„*Tehillím*“ je hebrejský název knihy Žalmů a znamená „chvály“. Český název „Žalmy“ je odvozen ze Septuaginty, která používá název „*psalmoi*“, což znamená „písňe za doprovodu strunných nástrojů“.⁶⁰

⁵⁶ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 1158.

⁵⁷ *Izajáš* 61, 10.

⁵⁸ *Izajáš* 66, 10-11.

⁵⁹ Viz. *Izajáš* 66, 12-14.

⁶⁰ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 818.

Žalmy dávají člověku nahlédnout, kým je Bůh pomocí nádherných příměrů. Bůh je představován jako pastýř, bojovník, vykupitel, štít nebo lékař, který uzdravuje všechny nemoci, ale také jako pevnost nebo skála. V Žalmech jsou modlitby díky a chval, které rozradostní srdce a vyjadřují hluboký vztah člověka k Bohu a Boha k člověku. Tato hebrejská poezie, nebo lépe písně, pomáhají vyjádřit rovněž hluboké emoce člověka dnešní doby. Právě v Žalmech můžeme nalézt mnohá vyjádření radosti z Hospodina, i ze života, radosti v životě člověka i toho, na čem se tato radost zakládá.

„Blaze muži...“, těmito slovy začíná první Žalm, který tvoří úvod k celému žaltáři. Blahoslavený, šťastný je v tomto Žalmu nejdříve představen trojím příkladem toho, co nedělá: neřídí se radami svévolníků, nestojí na cestě hříšných, nesedává s posměvači.⁶¹ Postoj tohoto představitele spravedlivých však neznamena nečinnost-nicnedělání, ale radikální oddělení od těch, kdo takto jednají, od těch, kdo staví na pýše, zvůli a hříchu. Nejen, že se takto oddělil od zla, ale jeho potěšením se stal Hospodinův zákon, nad nímž rozjímá ve dne i v noci. Hebrejský výraz, který je zde pro toto rozjímání použit, znamená doslovně polohlasné čtení pro sebe. Kdo chce žít v Božím požehnání, rozjímá nad jeho zákonem, aby mohl být skrze něj formován. A je zde také obraz stromu zasazeného u tekoucí vody, a jako strom čerpá vláhu z vody, u níž je zasazen, tak člověk může čerpat sílu z Boží blízkosti a z obecnství s ním.⁶² Voda v Bibli často reprezentuje Božího Ducha, který je nevyčerpatelným zdrojem života.⁶³

Ve čtvrtém Žalmu žalmista vyznává: „Mému srdci dáváš větší radost, než mívají oni z hojných žní a vinobraní. Pokojně uléhám, pokojně spím, neboť ty

⁶¹ Viz. *Žalm 1, 1*.

⁶² Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Žalmy*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1975. s. 33-34.

⁶³ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 822.

sám, Hospodine, v bezpečí mi dáváš bydlet.“⁶⁴Mnozí se pachtí jen za hmotnými věcmi, žalmista vyznává, že poznal něco, co je cennější než blahobyť, Boží přítomnost – jas Jeho tváře. Žalmista může pokojně uléhat i pokojně spát, protože důvěřuje Hospodinu, je si jist Boží ochranou, ví, že Hospodin koná divy pro své věrné, ví, že na Boha může spoléhat i v temnu noci.⁶⁵

Třináctý Žalm má rovněž radostné hymnické zakončení: „Já v tvé milosrdenství však doufám, moje srdce jásá nad tvou spásou. Budu zpívat Hospodinu, neboť se mě zastal.“⁶⁶ Toto vyznání je odpovědí na zdánlivé Boží mlčení, ticho z Boží strany však neznamená, že nás Bůh opustil.⁶⁷

Žalmista doufá v Boží milosrdenství a jásá nad jistotou spásy, kterou v Bohu má, ví, že ani v utrpení není sám, ač by to tak na první pohled mohlo vypadat.

„Proto se moje srdce raduje a moje sláva jásá, v bezpečí přebývá i mé tělo, neboť v moci podsvětí mě neponecháš, nedopustíš, aby se tvůj věrný octl v jámě. Stezku života mi dáváš poznat, vrcholem radosti je být s tebou, ve tvé pravici je neskonale blaho.“⁶⁸ Těmito slovy žalmista svědčí o tom, že největší radostí a blahem je Hospodinova blízkost. Být s ním je vrcholem radosti. O kráse tohoto obecenství s „Nejvyšším“ však jde mluvit jedině v obrazech, protože nadále zůstává tajemstvím. Radost a jásot působí jistota neselehávající Boží blízkosti a za těmito slovy je i víra, že ani smrt nemůže toto obecenství zrušit.⁶⁹

⁶⁴ Žalm 4, 8-9.

⁶⁵ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Žalmy*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1975. s. 44-45.

⁶⁶ Žalm 13, 6.

⁶⁷ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 835.

⁶⁸ Žalm 16, 9-11.

⁶⁹ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 80.

32 Žalm je děkovnou písní za prožité odpuštění. V úvodu zaznívá dvojí blahoslavenství: „Blaze tomu, z něhož je nevěrnost snata, jehož hřích je přikryt. Blaze člověku, jemuž Hospodin nepravost nepočítá, v jehož duchu není záludnosti.“⁷⁰ Šťastnými jsou ti, kdo přijali odpuštění od Boha, toto odpuštění žalmista popisuje hned trojím způsobem: Bůh snímá nevěrnost (promíjí), přikrývá hřích (nemá jej už před očima), nepočítá nepravosti (vina je nenávratně vymazána). Tyto verše ukazují, jak Bůh přistupuje k hříšníkům, kteří činí pokání.⁷¹ V dalších verších žalmista předává svou zkušenost, ukazuje na utrpení, které přináší nevyznaný hřích a vybízí k modlitbě, dokud je čas. Poslední verš Žalmu vybízí všechny spravedlivé k radosti z Hospodina a k jásetu: „Radujte se z Hospodina a jásejte, spravedliví, plesejte všichni, kdo máte přímé srdce!“⁷² K radosti jsou vybízeni spravedliví, kteří mají čisté srdce, protože hřích svévolníky vylučuje z Boží přítomnosti.⁷³ O tom, že se budou z Hospodina radovat spravedliví, hovoří i tento verš z 64. Žalmu: „Spravedlivý se bude radovat z Hospodina a utíkat se k němu, on bude chloubou všech, kdo mají přímé srdce.“⁷⁴

Žalmisté opakovaně vyznávají, že jejich radostí je Hospodin: „Naše duše s touhou vzhlíží k Hospodinu, on je naše pomoc, náš štít. Z něho se raduje naše srdce, my doufáme v jeho svaté jméno.“⁷⁵ V jiném Žalmu stojí: „Hospodin je moje radost.“⁷⁶

Radost z Boží přítomnosti je radostí, kterou už nyní člověk smí částečně zakoušet a jednou ji podle biblických zaslíbení budeme moci zakoušet

⁷⁰ Žalm 32, 1b-2.

⁷¹ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 853.

⁷² Žalm 32, 11.

⁷³ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Žalmy*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1975. s. 137.

⁷⁴ Žalm 64, 11.

⁷⁵ Žalm 33, 20-21.

⁷⁶ Žalm 104, 34b.

v plnosti. Radost podle Bible není pouhým příležitostným důsledkem víry člověka, ale je neodlučitelnou známkou vztahu k Bohu.⁷⁷

2.6 Radost v životě v poslušnosti a bázni před Hospodinem

Bible poukazuje na skutečnost, že tím, kdo dává radost a štěstí je Bůh. On je ten, kdo člověku dopřává šťastný prospěch a vede ke zdařilé cestě. Ve Staré smlouvě je vidět, že tento „šťastný prospěch“ Bůh dává těm, kdo ho hledají a žijí v bázni před ním. Těm, kteří ostříhají a plní jeho příkazy.⁷⁸ To můžeme vidět např. v životě judského krále Chizkijáše, který se přimkl k Hospodinu a činil, co je správné v Hospodinových očích: „A Hospodin byl s ním. Ve všem, co podnikl, měl úspěch“.⁷⁹ V životě Josefa: „S Josefem však byl Hospodin, takže ho provázela zdar“;⁸⁰ nebo na jiném místě je o Josefovi řečeno: „Jeho pán viděl, že je s ním Hospodin, a že všemu, co on činí, dopřává zdar.“⁸¹

V knize Přísloví je bázeň před Hospodinem označena jako počátek poznání a moudrosti. Člověk, který našel moudrost a došel poznání je pak v této knize prohlášen za blahoslaveného.⁸²

Bázeň před Hospodinem není strach, ale je to pokora a úcta. Je to věrné a oddané zachovávání Hospodinova zákona a jeho svědectví, že člověk se nedostává k Bohu svým poznáním, ale svatý Bůh se přiznává k člověku.⁸³

Život v bázni před Hospodinem je tedy počátkem moudrosti a „blaze“ člověku, který moudrost našel.

⁷⁷ Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 773.

⁷⁸ Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 1069.

⁷⁹ 2 Královská 18, 7a.

⁸⁰ Genesis 39, 2a.

⁸¹ Genesis 39, 3.

⁸² Viz. Přísloví 3,13.

⁸³ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Přísloví-Kazatel-Píseň*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1979. s. 18.

Rovněž Kniha Kazatel hovoří v podobném duchu: „...Já vím, že dobře bude těm, kdo se bojí Boha, těm, kdo se bojí jeho tváře.“⁸⁴

2.7 Radost z Hospodinova slova

Bůh dává člověku radost i skrze své slovo, jež přináší radost a potěšení.

Žalm 119 svědčí o Božím slovu jako o vodítku, moudrosti, pravdě, zaslíbení, příkazu, spravedlnosti, napomenutí, ale také jako o útěše, pokladu a potěšení srdce.⁸⁵ Hned v prvním a druhém verši tohoto Žalmu jsou blahoslavenými nazváni ti, kdo žijí ve shodě s Božím zákonem, se všemi jeho normami a nařízeními, ti, kdo zachovávají jeho svědectví a dotazují se na Boží vůli celým srdcem. Ve 14. verši je svědectví, že z cesty Božích svědectví se lze radovat víc než ze všeho jmění a o dva verše dále stejný autor vyznává, že Boží nařízení jsou pro něho potěšením.⁸⁶ O potěšení a veselí, která působí Hospodinova přikázání a svědectví, se hovoří i na mnoha dalších místech tohoto Žalmu, který je vyjádřením lásky k Božímu slovu.⁸⁷

Není to však pouze 119. Žalm, ale i další Žalmy hovoří o radosti, která pramení z Božího slova a z jeho ustanovení, která jsou rovněž pro radost v srdci.⁸⁸

„Blaze muži, jenž se bojí Hospodina, jenž velikou zálibu má v jeho přikázáních!“⁸⁹

Radostí a veselím srdce byla Boží slova rovněž pro proroka Jeremjáše, který Hospodinovo slovo miloval.⁹⁰

⁸⁴ *Kazatel* 8, 12b.

⁸⁵ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Přísloví-Kazatel-Píseň*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1979. s. 940.

⁸⁶ Viz. *Žalm* 119, 14 a 16.

⁸⁷ Viz. *Žalm* 119, 47 a 111.

⁸⁸ Viz. *Žalm* 19, 9.

⁸⁹ *Žalm* 112, 1.

⁹⁰ Viz. *Jeremjáš* 15, 16a.

2.8 Ztráta radosti

Tak, jako v Bibli můžeme nalézat kořeny radosti, tak lze v Božím slově jasně vysledovat i situace, kdy člověk o tuto radost přichází.

Nelze si udržet v životě radost, když člověk žije v hříchu. To je vidět například v životě krále Davida, který ztratil radost, když zhřešil, a tato radost mohla být znovu obnovena jedinečně skrze pokání. Hřích je třeba před Bohem vyznat. Když byl David prorokem Nátanem upozorněn na život v hříchu, činil upřímné pokání, ale prosil i o návrat radosti ze spásy: „Zbav mě hříchu, očist' yzopem a budu čistý, umyj mě, budu bělejší nad sníh. Dej, ať slyším veselí a radost, ať jásají kosti, jež jsi zdeptal. Odvrat' svou tvář od mých hříchů, zahlad' všechny moje nepravosti. Stvoř mi, Bože, čisté srdce, obnov v mém nitru pevného ducha. Jen mě neodvrhuj od své tváře, ducha svého svatého mi neber! Dej ať se zas veselím z tvé spásy, podepři mě duchem oddanosti.“⁹¹ Tento Davidův Žalm je vroucí modlitbou o odpuštění hříchu. Prosba je vyjadřována slovy, která připomínají starozákonní rituální očišť'ování a komentář k Žalmům, přirovnává u tohoto textu hřích k malomocenství. K malomocenství, které člověka vyčleňuje ze společenství s Bohem i s lidmi a Bůh sám je v tomto případě knězem, který koná obřad očišť'ování. Bůh, který očišť'uje člověka od hříchu, rovněž obnovuje společenství, které bylo hříchem rozbité. Zdrčení ze ztráty obecnství s Bohem proniká až do morku kostí a Žalmista věří, že Boží milost uzdravuje celého člověka a prosí, aby mohly jásat i jeho rozdrčené kosti. David rovněž s pokorou prosí, aby Bůh svým stvořitelským zásahem stvořil u něj nové srdce, a aby toto srdce dokázalo odolávat pokušení, prosí i o pevného ducha.⁹² David si byl vědom toho, že život v hříchu odděluje od Boha a bere radost, proto prosil, aby ho Bůh neodvrhl od své tváře a prosil rovněž o to, aby se znovu směl radovat z jeho spásy.

⁹¹ Žalm 51, 9-14.

⁹² Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Žalmy*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1975. s. 208-209.

Další příklad toho, že Boží sláva a s ní rovněž radost odchází, když je někde ignorován hřích, je z 1S, kdy kněz Eli odmítl vystoupit proti hříchu, který jeho synové páchali v Božím domě. Bůh Elimu vyčetl, že ctil své syny více než jeho a nezbavil je úřadu kněžství, přestože věděl, jak velice proti Hospodinu hřeší. Hřích má své důsledky. Hospodin odňal svou slávu ze Šilo, jeho sláva se odstěhovala z Izraele.⁹³ Slávou Izraele byl Bůh, jeho přítomnost uprostřed Izraele.

O tom, že Hospodin odnímal veselí, když izraelský národ žil v hříchu a modlářství, svědčí i výpovědi proroků. Izajáš zvěstuje Boží soud, který způsobí, že pro lidskou zvrácenost Hospodin vyplení celou zemi, kterou člověk poskvrnil neposlušností Božích zákonů a porušením smlouvy. Pro porušení věčné smlouvy bude země truchlit, vadnout a chřádnout.⁹⁴ Dále je tento neutěšený stav charakterizován tím, že ustane veselí, nastane večer veškeré radosti a veselí se vystěhuje ze země.⁹⁵

⁹³ Viz. *1 Samuelova* 2-4.

⁹⁴ Viz. *Starý zákon Překlad s výkladem Izajáš*. 1. vyd. Kalich: Praha, 1982. s. 145-146.

⁹⁵ Viz. *Izajáš* 24, 8-11.

3 Biblické kořeny radosti ve vybraných textech Nového zákona

3.1 Radostná zvěst Božích poslů v evangeliích

Radostnou atmosféru, kterou způsobil příchod spasitele, nejlépe ze všech evangelistů zprostředkovává Lukáš. Hlásání radostné zvěsti je nosným tématem Lukášova evangelia. Tuto radostnou zvěst ohlašují s autoritou Boží poslové, hlásá ji Jan, Ježíš i apoštolové.⁹⁶

Mezi prvními, kdo slyšeli radostné poselství z úst Božího posla Gabriela, byl Zachariáš. „Anděl mu řekl: „Neboj se Zachariáši, neboť tvá prosba byla vyslyšena, tvá manželka Alžběta ti porodí syna a dáš mu jméno Jan. Budeš mít radost a veselí a mnozí se budou radovat z jeho narození.“⁹⁷ Jan je plně součástí toho, co Lukáš chápal jako radostnou zvěst, je součástí skutečnosti, že Bůh navštívil svůj lid. Janovo narození není pouze rodinnou radostí, ale přinese radost mnohým. Výrazy „radost“ a „veselí“ mají v tomto textu jasně mesiášský a eschatologický podtext. Jméno Jan v hebrejštině znamená „Hospodin je milosrdný“ a toto jméno mu vybral Bůh. Jan byl již od mateřského lůna naplněn Duchem svatým, byl oddělen pro Pána a jeho úkolem bylo připravit lid na příchod Mesiáše.⁹⁸ Již samotné zaslíbení narození nějaké osoby v Bibli naznačuje, že její život má významné místo v Božím plánu spásy.⁹⁹

Stejný posel přináší radostné poselství i Marii. „Přistoupil k ní a řekl: „Buď zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou.“ Ona se nad těmi slovy velmi zarazila a

⁹⁶ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 54.

⁹⁷ *Lukáš* 1, 13-14.

⁹⁸ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 54.

⁹⁹ Viz. *Nový zákon s výkladovými poznámkami*. 1. vyd. Česká biblická společnost: Praha, 1991. s. 104.

uvažovala, co ten pozdrav znamená. Anděl jí řekl: „Neboj se Maria, vždyť si našla milost u Boha. Hle, počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš.“¹⁰⁰

Anděl Gabriel začíná svou řeč, když přichází k Marii, aby jí oznámil narození syna řeckým „*Chairé!*“, což znamená „Raduj se!“, ač je toto slovo v českých překladech Bible překládáno „Bud' zdráva“.¹⁰¹ Marie byla vyvolena a našla milost u Boha, toto požehnání jí však nepřineslo jen velkou radost, ale i bolest a utrpení. Boží povolání v tomto světě obnáší mnohdy jak radost, tak i smutek.¹⁰²

V evangeliu Lukáše je určitá paralela mezi příběhem Jana a Ježíše. Mnoho prvků je společných, zvěst o narození přináší stejný posel, u Marie i u Alžběty musí být překonána lidská překážka, kterou bylo u Alžběty stáří a neplodnost a u Marie mládí a panenství, oběma dětem sám Bůh vybírá jméno. V identitě a úloze obou dětí je však nápadný kontrast. Zatímco Jan bude „veliký před Pánem“, Ježíš bude „veliký a bude nazván synem Nejvyššího“. Zatímco Jan má „připravit lid“, Ježíš má „kralovat“, úloha Jana je dočasná, ale Ježíš bude kralovat věčně – jeho království nebude konce. Jan bude prorok, Ježíš je víc než prorok, protože je Božím synem. Jan bude jako prorok „plný Ducha svatého, Ježíš bude svatý, protože na Marii sestoupí Duch svatý a zastíní ji moc Nejvyššího.“¹⁰³

Radost přicházející na svět, která byla již dávno před tím zvěstována proroky, se začala šířit. V Duchu svatém mohla i Alžběta, teta Marie, poznat „Pána“, když ji těhotná Marie přišla navštívit: „Když Alžběta uslyšela Mariin pozdrav, pohnulo se dítě v jejím těle, byla naplněna Duchem svatým a zvolala velikým hlasem: „Požehnaná jsi nade všechny ženy a požehnaný plod tvého těla. Jak to,

¹⁰⁰ Lukáš 1, 28.

¹⁰¹ Viz. ANGE, D. *Pramen radosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012. s. 26.

¹⁰² Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 1620.

¹⁰³ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 58-59.

že ke mně přichází matka mého Pána? Hle, jakmile se zvuk tvého pozdravu dotkl mých uší, pohnulo se radostí dítě v mém těle.“¹⁰⁴ Jan se radoval ze setkání s Ježíšem, i když byl ještě v lůně své matky a pohnul se radostí, či spíše „poskakoval“ z řeckého slovesa „*skirtaó*“, a tato radost „*agalliasis*“ má zde tón eschatologické radosti jakou ohlašoval anděl při zvěstování narození Jana v L 1,14. Tento Janův projev je v souladu s předpovědí anděla, že Jan bude prorokem.¹⁰⁵

Veliká radost zvěstována pastýřům

Radostnou zprávu o narození spasitele Bůh zjevil i pastýřům, kteří se v noci střídali v hlídkách u svého stáda: „Anděl jim řekl: „Nebojte se, hle, zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid. Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán, v městě Davidově. Toto vám bude znamením: Naleznete děťátko v plenkách, položené do jeslí.“ A hned tu bude s andělem množství nebeských zástupů a takto chválili Boha: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi, Bůh v nich má zalíbení.“¹⁰⁶

Bůh zjevoval radost, zjevoval svého syna. Stala se událost, kterou lze nazvat nejslavnější v dějinách lidstva – narodil se Spasitel, na kterého čekal židovský národ již staletí. Nyní, když se to skutečně stalo, právě pastýři jsou těmi, kteří se dozvídají tuto radostnou zprávu mezi prvními. I v tom je radost, že Ježíš přišel ke všem lidem i k pastevcům, kterými se běžně pohrdalo, přišel i k obyčejným a prostým, k těm, kdo jsou dostatečně pokorní na to, aby ho přijali.¹⁰⁷ Pastýři rovněž připomínají mládí krále Davida, který z Betléma

¹⁰⁴ Lukáš 1, 41-44.

¹⁰⁵ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 61.

¹⁰⁶ Lukáš 2, 10-14.

¹⁰⁷ Viz. *Průvodce životem: Lukáš*. Luxpress: Praha, 1995. s. 16.

pocházel a vyprávění má ukázat, že Ježíš je pravým Mesiášem z rodu Davidova.¹⁰⁸

Přítomnost andělů dává božské potvrzení událostem stejně jako při zvěstování Zachariášovi a Marii. Otevřené nebe ujasňuje, že se jedná o příběh s transcendentálním rozměrem, a že se zde střetávají události v nebi a na zemi.¹⁰⁹ Co je tou velikou radostí, kterou zvěstují andělé? Narození spasitele – téma spásy je v Lukášovu evangeliu ústřední. Označení Spasitel Lukáš doplňuje výrazy *Christos* a *Kyrios* (Kristus-mesiáš a Pán), což jsou výsostná mesiášská označení, která ukazují Ježíšův význam.

Nebeské zástupy chválily Boha slovy: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi...“, tato slova se v Lukášově evangeliu ještě vrátí ve zprávě o Ježíšově vjezdu do Jeruzaléma, kdy celý zástup učedníků radostně chválil Boha, avšak s významnou obměnou: „Na nebi pokoj a sláva na výsostech“.¹¹⁰

Kořenem radosti zvěstované skrze Boží posly v těchto textech je zvěst, že Bůh navštíví svůj lid. Bůh zjevoval radost, když zvěstoval příchod svého syna – narození Spasitele.

3.2 Chvalozpěvy

Na počátku Lukášova evangelia je hned několik radostných chvalozpěvů. Svou radost v chvalozpěvu vyjádřila Marie, Zachariáš i Simeon chválí Boha, když v chrámě mohl vzít Ježíše do náruče.

¹⁰⁸ Viz. *Nový zákon s výkladovými poznámkami*. 1. vyd. Česká biblická společnost: Praha, 1991. s. 107.

¹⁰⁹ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 73.

¹¹⁰ *Lukáš* 19, 38b.

Mariin chvalozpěv

„Maria řekla: „Duše má velebí Pána a můj duch jásá v Bohu, mém spasiteli, že se sklonil ke své služebnici v jejím ponížení. Hle od této chvíle budou mne blahoslavít všechna pokolení, že se mnou učinil veliké věci ten, který je mocný. Svaté je jeho jméno a milosrdenství jeho od pokolení do pokolení k těm, kdo se ho bojí...““.¹¹¹

Tento Mariin chvalozpěv je nazýván „Magnificat“, což je první slovo latinského překladu tohoto textu. Je to vlastně Mariina modlitba, která má hymnický charakter. Když Maria vyznává: „Můj duch jásá v Bohu, mém spasiteli“ a rovněž zde je pro „radost“ použit stejný výraz jako u L 1,14 a 1,44.¹¹²

Mariin Magnificat není pouhou oslavou za to, co Bůh učinil pro ni osobně, ale zahrnuje i to, co Bůh činí pro všechny „kdo se ho bojí“ i to, co činí pro Izrael. V komentáři k Lukášovu evangeliu Johnson odhaluje možnou symboliku, kdy Maria je v této písni chvály zástupcem či spíše personifikací „Izraele“ a poukazuje na to, že milosrdenství, které Bůh projevil Marii, odráží milosrdenství projevené lidu. Magnificat končí slovy o tom, jak se Boží milosrdenství vůči Izraeli projevuje naplněním příslibu daného Abrahamovi a jeho potomstvu.¹¹³

Radost, která je v těchto chvalozpěvech vyjádřena, pramení ze zjevené radostné skutečnosti, že se Bůh ve svém milosrdenství sklonil k člověku, aby vykoupil svůj lid. Je to vyjádřená radost z toho, že jim Bůh dal spatřit spasení, které připravil.

¹¹¹ Lukáš 1, 46-55.

¹¹² Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 62.

¹¹³ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 64.

3.3 Blahoslavenství

Podle Biblického slovníku jsou blahoslavenství jakýmsi „gratulačními formullemi“, které jsou prohlášením za „šťastného“. Toto není ve významu, že ten, koho se řeč týká, se musí cítit nutně šťastný hned, ale jedná se o štěstí vzhledem k objektivní skutečnosti známé přednášejícímu. Hlediskem, kterým se blahoslavenství řídí, je tedy Boží skutečnost, jeho svrchovanost, moc, spravedlnost a spolehlivost jeho soudů. Z tohoto pohledu se o štěstí člověka rozhoduje podle jiných měřítek, než je okamžitý pocit štěstí, blaha a zdaru.¹¹⁴

Blahoslavenství se také nazývá „makarismus“ podle řeckého „makarios“ (blažený).¹¹⁵

- Blahoslavenství (Mt 5, 3-12).

Blahoslavenství tvoří úvodní část Ježíšova kázání na hoře a Ježíš v nich přináší odlišný pohled na radost, který naprosto převrací světskou představu o tom, co je to radost a štěstí. Na první pohled by se mohlo zdát, že si slova blahoslavenství určitým způsobem odporují, ale je to pouze ukázkou toho, že život podle Božích požadavků se zakládá na jiných hodnotách, než jsou oceňovány ve světě.

Význam těchto blahoslavenství je eschatologický, vztahuje se k přibližujícímu se Božimu království, které převrátí dosavadní hodnocení světa. V tomto světle mohou být za blahoslavené prohlášení chudí, plačící, tiší nebo pronásledovaní.

V podobenstvích stojí proti sobě Boží království a lidské království jako dva naprosto odlišné způsoby hodnocení a života. V těchto blahoslavenstvích Ježíš vyhláší to, co sám i žije a jako ukřižovaný a vzkříšený je také jejich uskutečněním. Sám byl chudý, plačící, tichý, hladovějící a žíznící po

¹¹⁴ Viz. NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. s. 76-77.

¹¹⁵ Viz. GIESEN, H. *Kniha Zjevení apoštola Jana*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999. s. 27.

spravedlnosti, čistého srdce, tvůrce pokoje a pronásledovaný a jako vzkříšený naplňuje i druhou část těchto blahoslavenství, patří mu království, je potěšen, dostal zemi za dědictví, je nasycen, došel milosrdenství, vidí Boha, je Božím Synem.¹¹⁶

„Blaze chudým v duchu, neboť jejich je království nebeské.

Blaze těm kdo pláčou, neboť oni budou potěšeni.

Blaze tichým, neboť oni dostanou zemi za dědictví.

Blaze těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni.

Blaze milosrdným, neboť oni dojdou milosrdenství.

Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uvidí Boha.

Blaze těm kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími.

Blaze těm kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské. Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně. Radujte se a jásejte, protože máte hojnou odměnu v nebesích, stejně pronásledovali i proroky, kteří byli před vámi.“¹¹⁷

V blahoslavenstvích se dovídáme, co může přinést opravdové štěstí, je v nich příslib Boží milosti, Ježíš ve svém učení nenakládá nejdřív na člověka požadavky, ale začíná eschatologickým zaslíbením.

- Blahoslavenství (L 6, 20-23).

„Ježíš pohlédl na učedníky a řekl:

„Blaze vám, chudí, neboť vaše je království Boží.

Blaze vám, kdo nyní hladovíte, neboť budete nasyceni.

Blaze vám, kdo nyní pláčete, neboť se budete smát.

Blaze vám, když vás lidé budou nenávidět, a když vás vyloučí, potupí a vymažou vaše jméno jako proklaté pro Syna člověka. Veselte se v ten den a jásejte

¹¹⁶ Viz. FAUSTI, S. *Nad evangeliem podle Matouše*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2009. s. 65-66.

¹¹⁷ *Matouš* 5, 3-12.

radostí, hle, máte hojnou odměnu v nebi. Vždyť právě tak jednali jejich otcové s proroky.“¹¹⁸

Tato čtyři blahoslavenství Ježíš pronáší ke svým učedníkům, a zatímco Matouš popisoval spíše individuální postoj, či interní dispozice, Lukáš popisuje objektivní situaci, která se změní v opak Božím zásahem. Chudí – ptóchoi se tady nepojímají duchovně, ale týká se lidí skutečně ekonomicky zbídačených a taky těch, kdo jsou vytěsněni na okraj Božího lidu. Hladovějící – peínóntes je spolu s chudobou rovněž znamením nouze a opuštěnosti. Plakat – kaiómůže znamenat hlasitý projev zármutku nebo bolesti. Prožitek zavržení je ve čtvrtém blahoslavenství vyjádřen trojím způsobem, a týká se těch, kdo jsou nenáviděni, vyloučení a potupeni, v těchto slovesech je znát posun od postoje k činu.¹¹⁹ Tato blahoslavenství Ježíš pronáší ve druhé osobě, a s touto osobní naléhavostí vyhlašuje a přibližuje Boží království jako eschatologickou nápravu, jako protiklad k tomuto porušenému světu. Blahoslavenství u Lukáše následuje čtvero „běda“, která jsou jakoby negativem těchto blahoslavenství.¹²⁰

- Některá další blahoslavenství v evangeliích.
- „Ale dáváš-li hostinu, pozvi chudé, zmrzačené, chromé a slepé. Blaze tobě, neboť nemají, čím ti odplatit, ale bude ti odplaceno při vzkříšení spravedlivých.“¹²¹ Toto blahoslavenství pronesl Ježíš během rozhovoru, který proběhl v domě jednoho z předních farizeů, kde byl Ježíš pozván na hostinu. Pozoroval, jak si hosté vybírají přední místa, a vlastním způsobem kritizoval jejich touhu po povýšení. Pak následovala řeč k hostiteli, jejíž součástí je i výše citované „blahoslavenství“. Ježíš vytýká, že na hostiny

¹¹⁸ Lukáš 6, 20-23.

¹¹⁹ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 127-130.

¹²⁰ Viz. *Nový zákon s výkladovými poznámkami*. 1. vyd. Česká biblická společnost: Praha, 1991. s. 116.

¹²¹ Lukáš 14, 14.

jsou zváni zpravidla pouze ti, kdo to mohou hostiteli nějakým způsobem oplatit. Vůči těmto konvenčním zákonům vzájemné odplaty klade Ježíš do kontrastu měřítka Božího království a zaznívá další z mnoha blahoslavenství. Řecké „makarios“ by bylo vhodnější přeložit v tomto případě slovem „šťastný“. Šťasten je ten, komu pozvání nemají čím odplatit, protože mu bude odplaceno při vzkříšení. V tomto textu je tedy důvodem odměny v budoucím věku péče o lidi, žijící na okraji společnosti.¹²²

- „Že jsi mě viděl, věříš. Blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili.“¹²³ Toto blahoslavenství Ježíš pronesl v situaci, kdy ho Tomáš vyznal jako svého Boha a Pána, ale až po tom, co ho na vlastní oči uviděl po vzkříšení. Blahoslavenými jsou tedy nazváni všichni, kdo uvěřili pouze na základě zvěstovaného slova. Toto blahoslavenství je jediným v Janově evangeliu a vztahuje se na všechny, kteří nemohou vidět to, co viděli první svědkové a přesto uvěřili.
- „A blaze tomu, kdo se nade mnou neuráží.“¹²⁴ Neuráží se ti, kdo dokážou v působení a učení Ježíše rozpoznat podstatu jeho poslání, k těm je pronášeno ono „blaze“.

3.4 Radost ve vybraných podobenstvích

- Podobenství o pokladu v poli
„Království nebeské je jako poklad ukrytý v poli, který někdo najde a skryje, z radostí nad tím jde, prodá všechno, co má, a koupí to pole.“¹²⁵ Toto podobenství patří do skupiny podobenství o Božím království a je krásným

¹²² Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 244-247.

¹²³ Jan 20, 29.

¹²⁴ Lukáš 7, 23.

¹²⁵ Matouš 13, 44.

obrazem pro velkou hodnotu tohoto Království. Ukazuje na skutečnost, že je třeba se rozhodnout pro to, co skutečně stojí za to – co má hodnotu. Nestačí jen tento poklad najít, je třeba se i rozhodnout a „prodat všechno“, tím však člověk nic neztrácí, ale naopak získává vše, protože investuje do toho, co má smysl. Vášnivé zaujetí pokladem a obrovská radost z jeho nalezení rovněž vede „nálezce“ k tomu, aby se vzdal všeho, co doposud vlastnil pro získání toho nejcennějšího – nalezeného pokladu. Stejně tak láska k Ježíši odpoutá člověka od všeho, na čem dříve lpěl. Fausti Silvano ve svém komentáři poukazuje na to, že nám Bůh dává radost k tomu, abychom se rozhodli, a nepřítel naopak dělá vše pro to, aby v nás zasel smutek a zabránil nám v jakémkoli kladném rozhodnutí. Ježíš sám je tím ukrytým pokladem, který člověka naplňuje radostí a radost ze setkání s ním je silou pro rozhodnutí následovat ho.¹²⁶

- Podobenství o hřivnách, Mt 25, 14-30.

V tomto podobenství pán před svou cestou svěřil majetek třem svým služebníkům, každému podle jeho schopností, ale jen dva z nich mohli po návratu pána slyšet tato slova: „Správně, služebníku dobrý a věrný, nad málem jsi byl věrný, ustanovím tě nad mnohým, vejdi a raduj se u svého pána.“¹²⁷

Podobenství by šlo rozdělit na tři doby: na minulost, kdy nám byly jako služebníkům svěřeny hřivny – dary, přítomnost, ve které bychom měli využít příležitost a tyto hřivny zhodnotit a tou třetí dobou je budoucnost, kdy od nás Pán bude požadovat, abychom vydali počet z toho, jak jsme se svěřenými hřivnami hospodařili.¹²⁸ To, jakým způsobem žijeme v přítomnosti, jak využíváme prostředky, čas i příležitosti nám svěřené, tedy ovlivní naši budoucnost, ovlivní to, zda budeme pozváni, abychom se „radovali u svého

¹²⁶ Viz. FAUSTI, S. *Nad evangeliem podle Matouše*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2009. s. 302-304.

¹²⁷ *Matouš* 25, 21.

¹²⁸ Viz. FAUSTI, S. *Nad evangeliem podle Matouše*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2009. s. 540.

Pána“ - mohli s ním mít obecenství, být v jeho blízkosti. Do této radosti nejsou zváni pouze ti nejplodnější, ale všichni, kdo zdvojnásobili svěřené hřivny. Stejnou pochvalu a pozvání slyšel služebník, který ke svěřeným pěti vyzískal dalších pět hřiven i služebník, který vyzískal dvě hřivny ke dvěma svěřeným. V tom vidím určitou spravedlnost a zároveň moudrost pána, který hřivny moudře rozdělil s ohledem na možnosti služebníků a jednou mu bude každý skládat účty z toho, jak s nimi naložil.

Fausti ve svém výkladu staví na tom, že hřivnou je láska. Láska, kterou nás miluje Otec, a kterou máme zdvojnásobit odpovědi lásky vůči bratřím. Bůh jako první miloval nás a pokud je hřivnou dar přijaté lásky, hřivnou, kterou máme vyzískat, je láska, kterou prokážeme chudým a potřebným, čímž ve skutečnosti prokazujeme lásku Kristu. Kdo svou hřivnu neinvestuje, jako třetí služebník v podobenství, ten ji ztratí a uslyší jednou slova: „Služebníku špatný a líný...“. Příčinou tohoto nezdaru je podle Faustiho falešný obraz, který o Pánu můžeme mít. Pokud ho někdo považuje za náročného a zlého, pak vztah vůči němu nemůže být vztahem lásky a stává se ustrašeným a neplodným.¹²⁹

- Podobenství o ztracené ovci (L 15, 1-7)

Podobenství o ztracené ovci je prvním ze série tří podobenství o „ztracené věci“, jimiž Ježíš reaguje na reptání farizeů a zákoníků, kteří nedokázali pochopit, proč Ježíš přijímá celníky a hříšníky, a dokonce s nimi stoluje. Tato podobenství zjevují Boha jako toho, kdo s láskou hledá ty, kteří jsou ztraceni. Ukazují, že ztraceni jsou pro Boha důležití a z jejich nalezení se raduje Bůh i celé nebe, což je ukázkou úžasné Boží lásky a zájmu o nás hříšné.

Podobenství o radosti pastýře z nalezení ztracené ovečky je pokáráním farizeů a zákoníků, kterým se nelíbilo, že Ježíš přijímal „ztracené“ z Božího lidu. Ježíš tímto podobenstvím navázal na biblický obraz pastýře, který pečuje o své

¹²⁹ Viz. FAUSTI, S. *Nad evangeliem podle Matouše*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2009. s. 540.

stádo. V tomto podobenství je vidět, že pro Ježíše jako dobrého pastýře, bylo naprostou samozřejmostí jít hledat ztracenou ovečku, neuvažoval o tom, zda by se neměl věnovat přednostně 99 „poslušným“ ovečkám. To poukazuje na Boží lásku a jeho zájem o jednotlivce.

Když pastýř, o kterém v podobenství Ježíš hovoří, našel svoji ztracenou ovečku, s radostí ji vzal na ramena a po návratu domů, vybídl i své sousedy, aby se radovali s ním, protože našel ovečku, která byla ztracena. Tato radost je obrazem nebeské radosti, radosti z nalezení ztraceného, radosti z toho, že hříšník činí pokání a navrácí se k Bohu, jako ke svému pastýři.¹³⁰

- Podobenství o ztraceném penízi (Lukáš 15, 8-10)

Stavba tohoto podobenství je obdobná jako u předchozího. Znovu je tu ztráta, hledání, nalezení a sdílení radosti z nalezeného, s tou obměnou, že hlavními aktéry jsou ženy. V obrazu ženy, která ztratila jednu ze svých deseti stříbrných mincí, je podle intenzity hledání vidět úzkost ze ztráty. V Palestině dostávaly ženy deset stříbrných mincí jako svatební dar, to znamená, že tyto mince měly podobnou citovou hodnotu jako u nás třeba snubní prsten, to vysvětluje usilovné hledání i velkou radost z jejího nalezení.¹³¹

Sdílená radost z nalezení je i zde příměrem k radosti z hříšníka, který činí pokání: „Pravím vám, právě tak je radost před anděly Božími nad jedním hříšníkem, který činí pokání.“¹³²

- Podobenství o marnotratném synu (Lukáš 15, 11-32)

Zatímco předchozí dvě podobenství o „ztrátě“ se týkala materiálních ztrát, zde se jedná o ztrátu vztahů. Otec zde prožívá ztrátu syna, jenž lehkovážně odešel do světa.

¹³⁰ Viz. Lukáš 15, 4-7.

¹³¹ Viz. *Průvodce životem: Lukáš*. Luxpress: Praha, 1995. s. 57.

¹³² Lukáš 15, 10.

Zatímco v předchozích podobenstvích pastýř aktivně hledal ovci a žena vynaložila úsilí, aby našla svou ztracenou minci, v tomto příběhu otec pouze čeká a vyhlíží ztraceného syna, je připraven na jeho návrat.

Lukáš ukazuje míru odcizení syna i změnu v jeho nitru, která ho vede k návratu k otci. Lukáš krásně popisuje radost otce z návratu ztraceného syna. Otec syna pravděpodobně vyhlížel, protože ho spatřil, když byl ještě daleko, a pak v pohnutí k němu běžel, políbil ho a objal. Syn Otci vyznal, že zhřešil proti němu i proti nebi a byl si vědom toho, že již není hoden nazývat se „synem“. Otec však rozkázal služebníkům, aby přinesli ihned nejlepší oděv a oblékli jej synovi, aby synovi rovněž vložili na ruku prsten a obuli ho.¹³³ Dále otec služebníkům rozkázal: „Přiveďte vykrmené tele, zabijte je, hodujme a buďme veselí, protože tento můj syn byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.“ A začali se veselit.¹³⁴ Milující otec běží synovi naproti, objímá ho a líbá ještě před synovým vyznáním. Syn vyznává hřích a otec ho nekárá, nevyčítá, a dokonce mu nechává připravit vnější znaky pocty, radoval se a chtěl, aby se ostatní radovali s ním. Otec odpustil a radoval se.

V příběhu figuruje i starší syn, který se z návratu bratra pro zahořklost radovat nedokázal. Nepoznal své pevné a privilegované místo, které u svého otce měl – byli spolu, všechno měli společné. Neviděl, že mu otec nabízí stejnou trvalou péči a zájem jako mladšímu synu, a že rovněž k němu otec vyšel, aby ho utěšil.¹³⁵ Otec vyčítajícímu staršímu synovi s láskou vysvětluje: „Synu, ty jsi stále se mnou a všechno, co mám, je tvé. Ale máme proč se veselit a radovat, poněvadž tento tvůj bratr byl mrtev, a zase žije, ztratil se a je nalezen.“¹³⁶

¹³³ Viz. *Lukáš* 15, 20-21.

¹³⁴ *Lukáš* 15, 23-24.

¹³⁵ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 259-260.

¹³⁶ *Lukáš* 15, 31b-32.

Když Ježíš toto podobenství vyprávěl, byli zákoníci a farizeové těmi rozhořčenými a zahořklými, kteří nedokázali přijmout, že hříšníci jsou vítáni v Božím království. Zahořkli, když viděli, že Bůh štědře odpouští těm nejhrošším hříšníkům, a samo-spravedlnost jim nedovolila radovat se z této Boží milosti.¹³⁷ Farizeové odmítli ze závisti a hořkosti přijmout radostnou zvěst nabídnutou „ztraceným“, zůstali na půdě smlouvy, ale jako starší syn se pokládali více za otroky než za syny a těžce nesli, že jsou jiní přijímáni „zadarmo“.¹³⁸

3.5 Radost ze vzkříšení

Ježíš připravoval své učedníky na svou smrt i na své vzkříšení, oni to však nedokázali v té chvíli pochopit. Mnohokrát je Ježíš učil o tom, co přijde, o blížícím se utrpení, kterým bude muset projít. Ještě před zatčením je ujišťoval: „I vy máte nyní zármutek. Uvidím vás však opět a vaše srdce se zaraduje a vaši radost vám nikdo nevezme.“¹³⁹ Ježíš věděl, že jeho smrtí učedníci ztratí naději a radost, a již dopředu jim dává příslib, že se s ním znovu setkají a jejich srdce se bude radovat.

Zpráva o vzkříšení je zaznamenána ve všech čtyřech evangeliích, a ač se podání trochu liší, všechna hovoří o úžasu, strachu, ale i o radosti, která naplnila ty, kdo se se zmrtvýchvstalým setkali. S velikou radostí opouštěly prázdný hrob ženy, když jim anděl zvěstoval Ježíšovo vzkříšení: „Tu rychle opustily hrob a se strachem i s velikou radostí běžely, oznámit to jeho učedníkům.“¹⁴⁰ Právě ženy uvěřily bez váhání radostné zvěsti o vzkříšení, když

¹³⁷ Viz. *Průvodce životem: Lukáš*. Luxpress: Praha, 1995. s. 58.

¹³⁸ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 260.

¹³⁹ Jan 16, 22.

¹⁴⁰ Matouš 28, 8.

je pak Ježíš potkal, klaněly se mu a objímaly jeho nohy. O radosti učedníků z Kristova vzkříšení můžeme číst u Jana i u Lukáše, zdá se však, že byli určitým způsobem více skeptičtí než ženy, svědectví žen, jim připadalo jako blouznění. Učedníci radost prožili až při osobním setkání se vzkříšeným Ježíšem¹⁴¹, byla to však určitou dobu spíše směs radosti a děsu, i přes dotyky a porci ryby, kterou Ježíš před nimi pojedl. Pak Ježíš vysvětloval učedníkům, jak se na něm naplnilo to, co bylo zapsáno v zákoně Mojžíšově u proroků a v Žalmech a dal jim příslib Ducha. „Potom je vyvedl až k Betanii, zvedl ruce a požehnal jim, a když jim žehnal, vzdálil se od nich a byl nesen do nebe. Oni před ním padli na kolena, potom se s velikou radostí navrátili do Jeruzaléma, byli stále v chrámě a chválili Boha.“¹⁴² Když se učedníci vracejí na Ježíšův příkaz do Jeruzaléma, vracejí se s velikou radostí. Radost – „chara“ u Lukáše často označuje stav pokoje a mesiášského nadšení.¹⁴³

Vzkříšení se rovněž stalo potvrzením toho, co Ježíš učil.

Vzkříšení je základem víry křesťana, který smí v radostné naději očekávat že: „Bůh, který vzkřísil Pána, vzkřísí svou mocí i nás.“¹⁴⁴ Víra ve vzkříšení, společně s vyznáním Ježíše jako Pána, přináší spásu.¹⁴⁵ S vírou ve vzkříšení se smí člověk s radostnou nadějí dívat do budoucna. V Ježíši Kristu a jeho zmrtvýchvstání byla v zásadě přemožena smrt: „A jako vešla do světa smrt skrze člověka, tak i zmrtvýchvstání: jako v Adamovi všichni umírají, tak v Kristu všichni dojdou života.“¹⁴⁶

¹⁴¹ Viz. *Lukáš* 24,41 a *Jan* 20, 20.

¹⁴² *Lukáš* 24, 50-53.

¹⁴³ Viz. JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 416.

¹⁴⁴ *I. Korintským* 6, 14.

¹⁴⁵ *Římanům* 10, 9.

¹⁴⁶ *I. Korintským* 15, 21-22.

3.6 Radost v Duchu svatém

3.6.1 Duch svatý jako potěšitel

Duch svatý je na několika místech v Janově evangeliu označen jako paraklet. Řecké slovo „Paraklet“ znamená obhájce, obránce, pomocník nebo utěšitel.¹⁴⁷ Ježíš zaslíbil učedníkům, že jim na jeho přímlovu pošle tohoto utěšitele otec, aby byl s nimi na věky. Jeho působnost shrnul Ježíš těmito slovy: „Ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“¹⁴⁸ „Až přijde Přímluvce, kterého vám pošlu od Otce, Duch pravdy, jenž od Otce vychází, ten o mně vydá svědectví.“¹⁴⁹ „On přijde a ukáže světu, v čem je hřích, spravedlnost a soud.“¹⁵⁰ „Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy, neboť nebude mluvit sám ze sebe, ale bude mluvit, co uslyší. A oznámí vám, co má přijít. On mě oslaví, neboť vám bude zvěstovat, co přijme ode mne.“¹⁵¹ Toto Ježíšovo zaslíbení se naplnilo o letnicích, kdy byl seslán Duch a očekávající učedníci jím byli naplněni. V jeho moci a síle učedníci začali nebojácně zvěstovat Krista, Duch způsobil vznik církve a skrze jeho posilování církev vnitřně i navenek rostla a žila v bázni Páně.

Duch svatý i dnes církev spravuje a v ní a skrze ni jedná, povzbuzuje a vede rovněž jednotlivé křesťany, v nichž přebývá. Duch vede k životu v Ježíši Kristu, osvobozuje od zákona hříchu a smrti, dává život a pokoj. Apoštol Pavel povzbuzuje křesťany v listě Římanům: „Vy však nejste živi ze své síly, ale z moci Ducha, jestliže ve vás Boží Duch přebývá. Kdo nemá Ducha Kristova, ten není jeho. Je-li však ve vás Kristus, pak vaše tělo sice podléhá smrti,

¹⁴⁷ Viz. RAHNER, K., VORGRIMLER, H. *Teologický slovník*. Vyšehrad: Praha, 2009. s. 278.

¹⁴⁸ *Jan* 14, 26.

¹⁴⁹ *Jan* 15, 26.

¹⁵⁰ *Jan* 16, 8.

¹⁵¹ *Jan* 16, 13-14.

protože jste zhřešili, ale Duch dává život, protože jste ospravedlněni. Jestliže ve vás přebývá Duch toho, který Ježíše vzkřísil z mrtvých, pak ten, kdo vzkřísil z mrtvých Krista Ježíše, obživí i vaše smrtelná těla Duchem, který ve vás přebývá.¹⁵² Kdo patří Kristu, má Ducha svatého a následkem toho má věřící podíl na všem, co Ježíš vykonal a v Kristu je před ním i radostná budoucnost. Tak jako Kristus nemohl zůstat v moci smrti a byl mocí Ducha svatého vzkříšen, aby se učinilo zadost spravedlnosti, jednou budou obživeni i věřící stejným Duchem. Dále Pavel píše: „Ti, kdo se dají vést Duchem Božím, jsou synové Boží. Nepřijali jste Ducha otroctví, abyste opět propadli strachu, nýbrž přijali jste Ducha synovství, v němž voláme: Abba, Otče! Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti. A jsme-li děti, tedy i dědicové - dědicové Boží, spoludědicové Kristovi, trpíme-li spolu s ním, budeme spolu s ním účastni Boží slávy.“¹⁵³ Věřící nepřijali ducha, který by vedl ke strachu a otroctví, v němž člověk dříve žil, ale Ducha synovství – pneumahyiothesias – Ducha přijetí za syny. Vulgáta tento pojem překládá jako „spiritus adoptionis filiorum,“ to připomíná, že jednorozeným synem je pouze sám Ježíš a skrze něho a v něm se i my smíme stát Božími syny. Když nás v něm vyvolil a přijal za syny, dal nám i Ducha synovství, tedy plné vědomí, že našim otcem je Bůh. V tomto Duchu smíme s radostnou důvěrou přicházet k Bohu jako jeho děti, s tak srdečným oslovením jaké v aramejštině používal Ježíš: „Abba“. Synovství se stává osobní subjektivní jistotou, protože však tato naše subjektivní jistota trpívá někdy pochybnostmi, je tu Boží Duch, a jeho objektivní nerušené svědectví, kterým dosvědčuje našemu Duchu, že jsme Božími dětmi. Nejde tedy pouze o osobní pocit, ale o plnou radostnou jistotu, kterou dává Duch svatý.¹⁵⁴ Na základě logiky rodinného práva Pavel rovněž poukazuje na realitu očekávané konečné spásy, které se jednou dostane synům

¹⁵² *Římanům* 8, 9-11.

¹⁵³ *Římanům* 8, 14-17.

¹⁵⁴ Viz. ADLOF, A. *Výklad epištoly sv. Pavla k Římanům*. vyd. 2. Praha. 1936. s. 61-62.

jako dědicům. Tyto prorocké naděje jsou pro syny již nyní zdrojem radosti, ale zároveň jsou si věřící vědomi, že jejich synovství má zatím stále ještě status skrytosti, a že se skrývá za utrpením nynějšího času. Jako „spoludědicové“ Krista, by křesťané proto neměli být překvapeni, že na ně přicházejí zkoušky, to vše však smí prožívat v naději, že trpí-li spolu s ním, budou spolu s ním účastni i Boží slávy.¹⁵⁵

3.6.2 Radost ovocem Ducha svatého

Radost je ovocem či plodem Ducha svatého: „Ovoce Božího Ducha však je láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, tichost a sebeovládání.“¹⁵⁶ Ve studijní Bibli je tato radost (z řeckého chara) popisována jako „pocit radostnosti založený na lásce, milosti, požehnáních, zaslíbeních a Boží blízkosti, který patří všem, kdo věří v Krista.“¹⁵⁷ Radost patří mezi ovoce, které je plodem Ducha, je výsledkem působení Božího Ducha v životě člověka a člověk ji tedy nemůže ve svém životě plně zakoušet ze své síly ani přes veškerou snahu. Člověk nemůže toto ovoce ve svém životě „nést“ sám od sebe, nezůstává-li v Kristu. Ježíš říká: „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce, neboť beze mne nemůžete činit nic.“¹⁵⁸

3.7 Radost ve Skutcích

Církev se pod vedením Ducha svatého stala zvěstovatelkou radostné zprávy o Kristu, zvěštovali nejen slovem, ale jedním z nejpřitažlivějších jevů prvotní církve se stalo i prožívání společenství, kde všichni, kdo uvěřili, byli jednoho

¹⁵⁵ Viz. THEOBALD, M. *List Římanům*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2002. s. 203-204.

¹⁵⁶ *Galatským 5, 22a*.

¹⁵⁷ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 1923.

¹⁵⁸ *Jan 15, 5*.

srdce a jedné mysli. Ti, kdo uvěřili, byli spolu a měli všechno společné. Denně pobývali společně v chrámu. Scházeli se po domech, lámali chléb a dělili se o pokrm s upřímným srdcem a s radostí. Každého dne pobývali svorně v chrámu, chválili Boha a byli milí Bohu i všemu lidu. Po domech lámali chléb a dělili se o jídlo s radostí a s upřímným srdcem. Chválili Boha a byli všemu lidu milí. A Bůh přidával denně k jejich společenství nové členy.¹⁵⁹

Po začátku pronásledování se někteří učedníci rozprchli z Jeruzaléma, a tam kde přišli, začali kázat evangelium a přinášeli lidem radost. Filip zvěstoval evangelium ve městě Samaří. Lidé byli zaujati jeho slovy i znameními, které činil: „Neboť z mnoha posedlých vycházeli s velikým křikem nečistí duchové a mnoho ochrnutých a chromých bylo uzdraveno. A tak nastala veliká radost v tom městě.“¹⁶⁰

Ti, kteří přijali zvěst evangelia, byli naplnění radostí. Radostí byl naplněn etiopský dvořan po křtu: „Když vystoupili z vody, Duch Páně se Filipa zmocnil a dvořan ho už neviděl, ale radoval se a jel dál svou cestou.“¹⁶¹ S celou svou rodinou se radoval žalárník, který měl střežit Pavla a Silase ve vězení, po tom co zvěstovali evangelium jemu i všem, kdo byli v jeho domácnosti. S celou rodinou se radoval, protože uvěřili v Boha.¹⁶²

O radosti z evangelia je ve Skutcích svědectví rovněž z doby Pavlova a Barnabášova působení v Pisidské Antiochii, kde v té době žila silná židovská menšina. Pavel tam vykládal Písma a připomínal veliké skutky z dějin Izraele a učil rovněž o Božím spásném jednání skrze Ježíše.¹⁶³ „My vám připomínáme radostnou zprávu, že slib daný našim praotcům, splnil Bůh nám, jejich dětem, a vzkřísil Ježíše, vždyť o něm je napsáno v druhém Žalmu: „Ty jsi můj syn a já

¹⁵⁹ Viz. *Skutky* 2, 44-47.

¹⁶⁰ *Skutky* 8, 7-8.

¹⁶¹ *Skutky* 8, 39

¹⁶² Viz. *Skutky* 16, 34.

¹⁶³ Viz. KLIESCH, K. *Skutky apoštolů*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999. s. 83.

jsem tě dnes zplodil.“¹⁶⁴ Zvěstovali Krista zmrtvýchvstalého, skrze něhož se zvěstuje odpuštění hříchů. Pavel a Barnabáš směle lidu připomněli, že Boží slovo mělo být zvěstováno nejprve židům, ale když odmítají, obracejí se s touto zvěstí na Pánův příkaz k Pohanům. Pán je pověřil, aby byli světlem pro pohany, a aby spásu zvěstovali po celém světě.¹⁶⁵ „Když to pohané uslyšeli, radovali se a velebili slovo Páně, ti pak, kteří byli vyvoleni k věčnému životu, uvěřili.“¹⁶⁶ Židé však podnítli u některých lidí nepřátelství vůči Pavlovi a Barnabášovi a ti poté byli vyhnáni z města, ani tato negativní skutečnost však neodebrala těmto učedníkům radost: „Ale učedníci byli naplněni radostí a Duchem svatým.“¹⁶⁷

3.8 Radost ve vybraných apoštolských listech a v praktickém životě křesťanů

3.8.1 Radost v životě apoštola Pavla

Apoštol Pavel ve svých listech opakovaně hovoří o radosti své vlastní a také k radosti povzbuzuje adresáty svých dopisů. Jeho život však z toho „lidského hlediska“ neposkytoval mnoho důvodů k radosti, napadne každého čtenáře 2. listu Korintským, při čtení souhrnu Pavlových životních útrap a strádání. Pavel byl opakovaně vězněn, bit, trestán holí i kamenován. Mnohokrát byl blízko smrti. Tříkrát ztroskotal a mnohokrát byl v nebezpečí během svých cest. Do nebezpečné situace se dostal rovněž mezi falešnými bratřími, příkoří zažíval jak od pohanů, tak i od vlastního lidu. Užil si rovněž hladu a žízně a kromě všech těžkostí a strádání na něho denně doléhala starost o jednotlivé církve.¹⁶⁸ Pavlův život byl plný nepříjemných zkušeností a zážitků, přesto však mohl

¹⁶⁴ *Skutky* 13, 32-33.

¹⁶⁵ Viz. *Skutky* 13, 47.

¹⁶⁶ *Skutky* 13, 48.

¹⁶⁷ *Skutky* 13, 52.

¹⁶⁸ Viz. *2. Korintským* 11, 23b-28.

prožívat hlubokou radost a povzbuzoval k ní jednotlivé věřící i celé církevní obce. Život apoštola Pavla je svědectvím o tom, že jeho radost nepramenila z lidských požitků a materiálních statků, ale má své kořeny jinde. Pavel našel svou radost v Ježíši Kristu. Přestal být pro něho radostí tento svět a jeho radostí se stal Kristus, který se mu dal poznat. Pavel se rozhodl, že nechce znát nic, než ukřižovaného Krista a chlubit se chtěl pouze jeho křížem.¹⁶⁹

Pavel poznal Boha, který dává radost a i druhým přál, aby touto radostí mohli být naplněni: „Bůh naděje necht’ vás naplní veškerou radostí a pokojem ve víře, aby se rozhojnila vaše naděje mocí Ducha svatého.“¹⁷⁰

Snažil se pomáhat jednotlivým křesťanským církvím, aby v této radosti žily, do Korintu píše: „Ne, že bychom chtěli panovat nad vaší vírou, nýbrž chceme pomáhat vaší radosti – ve víře přeci stojíte!“¹⁷¹

Pavel posiloval i radost věřících v Tesalonice, když v závěru listu přidal k výčtu toho, jak má vypadat život křesťana přidal i výzvu, že máme být radostní: „Stále se radujte.“¹⁷²

3.8.2 Radost v listě apoštola Pavla do Filip

Církev ve Filipech byla prvním křesťanským sborem na evropském kontinentě, a list, který jí Pavel napsal během svého věznění v Římě, je od počátku do konce dopisem radosti.¹⁷³ Pavel měl s věřícími ve Filipech velmi vřelý vztah a to je znát již z jeho úvodního ujištění, že Bohu děkuje při každé vzpomínce na ně, a že v každé modlitbě za ně s radostí prosí.¹⁷⁴

¹⁶⁹ Viz. *1. Korintským* 2, 2., *Galatským* 6, 14.

¹⁷⁰ *Římanům* 15, 13.

¹⁷¹ *2. Korintským* 1, 24.

¹⁷² *1. Tesalonickým* 5, 16.

¹⁷³ Viz. *Průvodce životem: Pavlovy listy*. Luxpress: Praha, 1995. s. 42.

¹⁷⁴ Viz. *Filipským* 1, 3-4.

V tomto listě apoštol Pavel také vyjádřil, že jeho radostí je, když je zvěstován Kristus: „Ale co na tom! Jen když se jakýmkoli způsobem, ať s postranními úmysly, ať upřímně zvěstuje Kristus, z toho se raduji a budu radovat. Neboť vím, že se mi vše obrátí k dobrému vaší modlitbou a přispěním Ducha Ježíše Krista.“¹⁷⁵ Pavel věděl, že někteří káží Krista ze závisti a řevnivosti, někteří z touhy po uplatnění a z nečistých pohnutek a domnívali se, že tím Pavlovi ve vězení způsobí bolest. Určitě to nebylo jednoduché, ale Pavel to dokázal přejít, a nenechal si ani tím vzít radost z toho, že je zvěstováno evangelium, a druzí mohou přicházet ke Kristu. Pavel se mohl radovat i v této situaci, protože věděl, že se vše obrátí k dobrému, doufal, že i v této situaci bude na něm oslaven Ježíš Kristus. Neměl oč přijít, věděl, že i smrt bude pro něj ziskem. Pavel uměl vidět tuto pozitivní budoucnost.¹⁷⁶

Pavel v tomto listu opakovaně vyznává svoji radost, ale také k radosti povzbuzuje a vybízí: „A tak, bratři moji, radujte se v Pánu. Psátí vám stále totéž mně není zatěžko a vám to bude oporou.“¹⁷⁷ Vybízí k radosti v Pánu – k radosti, která vychází z bytí v Kristu, kdo má takovou radost, ten není závislý na vnějších okolnostech.

V tomto listě Pavel také dává jasně najevo, v čem vidí hodnotu, kde je jeho srdce, v kom je jeho radost. Pavel se ve svém životě poddal Ježíši Kristu, a tím se naprosto změnila jeho hodnoty a životní postoje. Pavel vyznává, že všechno, co bylo pro něj ziskem, odepsal jako ztrátu pro Krista. Pán Ježíš byl pro něj nade všechno, a vše ostatní začal pokládat za ztrátu – za nic.¹⁷⁸ Ježíš Kristus se stal pro Pavla vším. V listě Filipským je vidět, že Pavlova radost má své kořeny v poznání Krista a ve spoléhání se na něj.

¹⁷⁵ *Filipským 1, 19.*

¹⁷⁶ *Viz. Filipským 1, 19-23.*

¹⁷⁷ *Filipským 3, 1.*

¹⁷⁸ *Viz. Filipským 3, 7-8.*

V závěrečném napomenutí Pavel opět vyznává, že Filipští jsou jeho radostí a slávou (korunou) a ujišťuje je rovněž o své lásce a touze: „Moji bratři, které miluji a po nichž toužím, jste mou radostí a slávou, proto stůjte pevně v Pánu milovaní.“¹⁷⁹ Tento verš má pravděpodobně úzké spojení s předchozími verši, kde připomíná své i jejich nebeské občanství a naději, že Kristus jednou promění jejich těla poniženosti v podobu těla své slávy. Pavel je přesvědčen, že mu Filipští při druhém příchodu Krista budou k radosti a stanou se jeho vítězným věncem, doplňuje to však napomenutím, aby pevně stáli v Pánu, aby zůstali věrní evangelium.¹⁸⁰

Pavlovi skutečně nebylo zatěžko psát stále totéž, jak to sám o sobě napsal, protože do závěrečného napomenutí opět vložil výzvu k radosti: „Radujte se v Pánu vždycky, znovu říkám, radujte se!“¹⁸¹ Mayer k tomuto verši poznamenává: „, Nejde o nějakou povšechnou veselost, ale o radost, která má základ v Bohu. Filipánům a všem věřícím se dostalo vykoupění skrze Krista a s Kristem společenství, které bylo vytvořeno natrvalo. Tak má být i jejich radostné základní smýšlení trvalé, nezávislé na vnějších a často vůbec radost nevyvolávajících okolnostech života.“¹⁸²

Je to výzva a zároveň je to i příkaz, výzva nejen pro Filipské, ale pro celou církev. Křesťan smí prožívat radost bez ohledu na vnější okolnosti a podmínky. Máme se radovat v Pánu, protože je to on, kdo dává dokonalou radost, smíme ji v něm prožívat už nyní a jednou ji prožijeme v plnosti.¹⁸³ Pavel rovněž vybízí, abychom se nepoddávali starostem, ale abychom v každé modlitbě děkovali a předkládali tyto starosti Bohu. Ten, kdo děkuje, ten si začíná

¹⁷⁹ *Filipským 4, 1.*

¹⁸⁰ Viz. MAYER, B. *List Filipánům List Filemonovi*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2000. s. 53.

¹⁸¹ *Filipským 4, 4.*

¹⁸² MAYER, B. *List Filipánům List Filemonovi*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2000. s. 56-57.

¹⁸³ Viz. *Průvodce životem: Pavlovy listy*. Luxpress: Praha, 1995. s. 50.

uvědomovat, co všechno darem mohl od Boha přijmout a znovu jej to vede k radosti.

3.8.3 Radost ve zkouškách a utrpení

Výraz „zkoušky“ z řeckého „peirasmos“ poukazuje na soužení a pronásledování ze strany světa či satana.¹⁸⁴ Přítomnost těchto zkoušek a utrpení však nevyklučuje radost ze života křesťana. V Písmu se dovidáme, že věřící by měl i zkoušky přijímat s radostí, to však neznamená, že život křesťana bude bez slz a nesnází. Ten, kdo Bohu důvěřuje, však smí v každé situaci prožívat radost z vědomí Boží blízkosti, z vědomí, že Bůh je nad vším, že se nikdy nic neděje bez Božího svolení, a že s každou zkouškou Bůh těm, kdo ho milují, připraví i východisko a dá sílu obstát, a v neposlední řadě je to vědomí, že Bůh zaslibuje věčnost bez slz a utrpení. Cesta následování Ježíše Krista je cesta zkoušek a utrpení, ale zároveň cesta obrovské radosti.

Ježíš věděl, že jeho následovníci zažijí pronásledování pro spravedlnost, prožijí útlak a budou tupeni pro jeho jméno. Vybízí však k radosti i uprostřed těchto zkoušek, připomíná, že mnozí byli pronásledováni již před vznikem církve. Pronásledování se však smí radovat a jásat, protože je jim přislíbená hojná odměna, odměna v nebi.¹⁸⁵ Tato slova Kristovi následovníci zanedlouho sami prožili, setkávali se závistí a nenávisť, přesto v Duchu svatém neohroženě zvěštovali vzkříšeného Ježíše. Když Petr a apoštolové stáli před veleradou a odpovídali v duchu křesťanské zvěsti, velekněží se na ně tak rozlítili, že je chtěli zabít. Tomu unikli na přímmluvu Gamaliela, takže nakonec byli zbičováni a dostali zákaz mluvit v Ježíšově jménu. „A oni odcházeli z velerady s radostnou myslí, že se jim dostalo té cti, aby nesli potupu pro jeho jméno.“¹⁸⁶

¹⁸⁴ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 2045.

¹⁸⁵ Viz. *Matouš* 5, 11-12 a *Lukáš* 6, 22-23.

¹⁸⁶ *Skutky* 5, 41.

Největším utrpením prošel Pán Ježíš sám a ve zkouškách se člověk může určitým způsobem s ním ztotožnit, učedníci dokonce považovali za čest, že směli nést potupu pro jeho jméno.

I v prvním listě Petra jsme vybízeni, že nemáme být nějak překvapeni z toho, že zkoušky přicházejí, není to ničím neobvyklým, máme se naopak v těchto zkouškách radovat z toho, že smíme mít podíl na Kristově utrpení. „Moji milovaní, nebud'te zmateni výhni zkoušky, která na vás přišla, jako by se s vámi dělo něco neobvyklého, ale radujte se, když máte podíl na Kristově utrpení, abyste se ještě více radovali, až se zjeví jeho sláva. Jestliže jste hanobeni, pro jméno Kristovo, blaze vám, neboť na vás spočívá Duch slávy, Duch Boží.“¹⁸⁷ V tomto textu jsou dokonce blahoslavení ti, kdo trpí pro svou věrnost Ježíši Kristu, neboť na nich spočívá zvláštním způsobem Duch slávy. V tomto místě nemohu opomenout zmínit Štěpána, který v Duchu moudrosti stál před obžalobou a ti, kdo zasedali v radě, viděli, že jeho tvář září jako tvář anděla.¹⁸⁸ Osobně jsem přesvědčena, že na něm v té chvíli spočíval Duch slávy, který konal své dílo.

Zkoušky rovněž pomáhají v duchovním růstu a to je další z důvodů, který by měl vést k radosti i ve zkouškách. „Mějte z toho jen radost, moji bratří, když na vás přicházejí rozličné zkoušky. Vždyť víte, že osvědčí-li se v nich vaše víra, povede to k vytrvalosti. A vytrvalost ať je dovršena skutkem, abyste byli dokonalí a neporušení, prostí všech nedostatků.“¹⁸⁹ Abychom byli „dokonalí“, to znamená z biblického hlediska mít určitou zralost, abychom měli k Bohu ten správný vztah.¹⁹⁰ Pavel v listě Římanům hovoří v podobném duchu: „Chlubíme

¹⁸⁷ *1. Petrův* 4, 12-14.

¹⁸⁸ *Viz. Skutky* 6, 9-15.

¹⁸⁹ *Jakub* 1, 2-4.

¹⁹⁰ *Viz. Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 2045.

se i utrpením, vždyť víme, že z utrpení roste vytrvalost, z vytrvalosti osvědčenost a z osvědčenosti naděje.¹⁹¹

V listě Koloským Pavel píše: „Proto se raduji, že nyní trpím za vás a to, co zbývá do míry utrpení Kristových, doplňuji svým utrpením za jeho tělo, to jest církev.“¹⁹² Pavel zde neříká, že by Kristovo utrpení bylo nějakým způsobem nedostatečné, a proto je třeba je doplnit, Kristova oběť byla dokonalá a přinesla dokonalé spasení.

Když Pavel říká, že se raduje z toho, že se podílí na utrpení, které musí církev pro Krista podstoupit, je to spíše utrpení, kterému se člověk nevyhne, když světu zvěstuje evangelium. Je to utrpení pro Krista, které nutně přichází, když člověk žije s ním a následuje ho. Křesťané doplňují v tomto smyslu Kristovo utrpení, když sami trpí, aby vydávali svědectví evangelia, svědectví o ukřižovaném Kristu, a i v tom se Pavel radoval a je příkladem i pro ostatní křesťany.

Radost křesťana v utrpení pramení i z toho, že Bůh dává naději do budoucna a ujišťuje nás, že ve zkouškách nejsme sami, a rovněž ujišťuje, že zkoušky jednou skončí. „A Bůh veškeré milosti, který vás povolal ke své věčné slávě v Kristu, vás po krátkém utrpení obnoví a utvrdí, posílí a postaví na pevný základ.“¹⁹³

3.8.4 Radost z pravdy v třetím Janově listu a v životech křesťanů

Třetí list Jan adresoval věrnému věřícímu Gáiovi, který poskytoval pohostinnost těm, kteří přišli odjinud. Jan opakovaně zde píše, že se raduje z toho, když věřící žijí v pravdě. „Velice jsem se zaradoval, když přišli bratři a vydávali svědectví o tvé opravdovosti, o tom, že žiješ v pravdě. Nemám větší

¹⁹¹ *Římanům* 5, 3b-4.

¹⁹² *Koloským* 1, 24.

¹⁹³ *1. Petrův* 5, 10.

radost, než když slyším, že moje děti žijí v pravdě.¹⁹⁴ Není samozřejmostí, že člověk žije v pravdě, a asi to nebylo naprostou samozřejmostí ani v době, kdy byl napsán tento list. Proto tato skutečnost vzbuzuje tak velkou radost u Jana. Gaios žil v pravdě, a to tak, že to bylo viditelné a jeho opravdovost a věrnost dosvědčovali podle textu i bratři. Jan vyznává, že slyšet, jak jeho děti žijí v pravdě, je pro něho největší radostí.

Kdo je v Kristu, má žít v pravdě, i Ježíš ve své modlitbě za učedníky prosil, aby je Bůh posvětil pravdou: „Nyní jdu k tobě, ale toto mluvím ještě na světě, aby v sobě měli plnost mé radosti. Dal jsem jim tvé slovo, ale svět k nim pojal nenávisť, poněvadž nejsou ze světa, jako ani já nejsem ze světa, ale abys je zachoval od zlého. Nejsou ze světa, jako ani já nejsem ze světa. Posvěť je pravdou, tvoje slovo je pravda. Jako ty jsi mne poslal do světa, tak i já jsem je poslal do světa. Sám sebe za ně posvěcuji, aby i oni byli v pravdě posvěceni.“¹⁹⁵ Boží duch v nás může způsobit, abychom byli posvěceni v pravdě, abychom byli odděleni od světa a od hříchu. Boží slovo je pravdou a stává se jejím měřítkem pro toho, kdo uvěřil. Ježíš sám je pravda, a my máme v této pravdě žít. Svět pravdu nepoznal a pravdu nenávidí a o to více je třeba pravdu hledat a v pravdě žít. Máme usilovat o pravdu ve vlastním životě a radovat se jako apoštol Jan z toho, když smíme vidět, že životem v pravdě žijí druzí.

3.9 Radost ve Zjevení Jana

V této prorocké apokalyptické knize odhaluje Bůh závěr dějin – líčí dokončení biblické zvěsti vykoupení. Zjevení vyzývá k věrnosti, opravdovosti, k horlivosti pro Krista a k čistotě víry. Zjevuje nadcházející soužení i Boží

¹⁹⁴ *Třetí list Janův* 1, 3-4.

¹⁹⁵ *Jan* 17, 13-19.

soud, ale přes všechny odhalené hrůzy a dramatický nástin nadcházejícího utrpení je Zjevení přesto ve své podstatě knihou optimistickou, která je ujištěním, že spravedlnost zvítězí. Ukazuje na přicházející období slávy církve a na konečné vítězství Beránka a spolu s ním i těch, kdo se ho rozhodli následovat. Kniha Zjevení je protkána nádhernými chvalozpěvy, které vzbuzují bázeň před Boží velikostí a svátostí, ale zároveň naplňují radostí všechny, kdo stojí na Kristově vítězné straně.

3.9.1 Radost nad pádem Babylónu a svatba Beránkova

Největší série radostných chvalozpěvů zaznívá ve Zjevení pravděpodobně po pádu Babylónu a při ohlášení svatby Beránka v 19. kapitole.

Devatenáctá kapitola knihy Zjevení otevírá nový obraz, přesto však v prvních čtyřech verších rekapituluje události předchozí kapitoly o pádu velikého Babylónu a prorok slyší chvalozpěv vítězství. Slyší mocný hlas jakoby obrovského zástupu na nebi:

„Haleluja! Spasení, sláva i moc patří Bohu našemu, protože pravé a spravedlivé jsou jeho soudy! Vždyť odsoudil tu velikou nevěstku, která přivedla zemi do záhuby svým smilstvím, spravedlivě ji potrestal za krev svých služebníků, která lpí na jejich rukou...“¹⁹⁶ Tento chvalozpěv je odpovědí na výzvu z předchozí kapitoly: „Raduj se, nebe a svatí, apoštolové i proroci, protože Bůh vynesl nad tím městem rozsudek, jako ono vyneslo nad vámi.“¹⁹⁷

Chvalozpěv začíná výrazem „haleluja“, který je odvozen ze dvou hebrejských pojmů: „hálal“ (slavit, chválit) a „jáh“ (Hospodin nebo Pán), znamená to tedy „chvála Pánu“.¹⁹⁸ V Novém zákoně je toto slovo použito pouze v knize Zjevení. Nebem a v uších proroka zaznívá tato chvála Pánu, jemuž patří

¹⁹⁶ *Zjevení Janovo* 19, 1b-2.

¹⁹⁷ *Zjevení Janovo* 18, 20.

¹⁹⁸ Viz. *Studijní Bible s výkladovými poznámkami*. Česká verze 2009. s. 2134.

spasení, sláva a moc, a který ve svých pravých a spravedlivých soudech odsoudil Babylón pro jeho zločin modloslužby a krveprolití.¹⁹⁹

Pak zní nové volání: „„Haleluja! Na věky věků vystupuje dým z toho hořícího města.“ Tehdy těch čtyřiaadvacet starců spolu se čtyřmi bytostmi padlo na kolena, klaněli se před Bohem sedícím na trůnu a volali: „Amen, haleluja.“²⁰⁰ Nové oslavné „haleluja“ zní Pánu nad tím, že zkáza Babylónu je konečná – na věky věků, znovu je to návrat k vyhlášení vítězství v předchozí kapitole, kde silný anděl zvolal, že to veliké město bude rázem svrženo a nebude po něm ani památky.

K tomu chvalozpěvu přidává své „amen, haleluja“ i čtyřiaadvacet starců se čtyřmi bytostmi, kteří padli na kolena a klaněli se před Bohem sedícím na trůnu. Těchto čtyřiaadvacet starců a čtyři bytosti nevzdávají na tomto místě chválu Bohu poprvé. Ve čtvrté kapitole píše Jan o čtyřech živých bytostech, které mohl spatřit před trůnem, jak bez ustání dnem i nocí volají: „Svatý, svatý, svatý Hospodin, Bůh všemohoucí, ten, který byl, a který jest, a který přichází.“²⁰¹ A kdykoliv takto vzdají tyto čtyři bytosti Bohu čest a slávu, padá před Bohem na kolena s chválou na rtech i čtyřiaadvacet starců v bělostném rouchu a pokládají své koruny před trůnem se slovy: „Jsi hoden, Pane a Bože náš, přijmout slávu, čest a moc, neboť ty jsi stvořil všechno a tvou vůlí všechno povstalo a jest.“²⁰² Tyto dvě skupiny nebeského dvora, čtyřiaadvacet starců a čtyři bytosti, spolu jednaly i v souvislosti s přenesením moci na Beránka v páté kapitole, kdy padli na kolena před Beránkem a zpívali novou píseň.²⁰³

¹⁹⁹ Viz. HARRINGTON, W. J. *Sacra Pagina: Kniha Zjevení*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2012. s. 208-210.

²⁰⁰ *Zjevení Janovo* 19, 3b-4.

²⁰¹ *Zjevení Janovo* 4, 8b.

²⁰² *Zjevení Janovo* 4, 11.

²⁰³ Viz. GIESEN, H. *Kniha Zjevení apoštola Jana*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999. s. 134.

„A od trůnu zazněl hlas: „Zpívejte Bohu našemu všichni jeho služebníci, kteří se ho bojíte, malí i velicí.“²⁰⁴ Toto je výzva, aby zazněl další oslavný hymnus tohoto velkolepého chvalozpěvu devatenácté kapitoly. Hlas od trůnu se s touto výzvou obrací na věřící na zemi, na ty, kteří se ho bojí, velké i malé. Není to výzva pro nějakou specifickou skupinu uvnitř křesťanské církve, ale oslovenými služebníky jsou zde, stejně jako většinou ve Zjevení, všichni křesťané.²⁰⁵ Jan slyšel zpěv jakoby ohromného zástupu, jako dunění hromu a jako hukot množství vod: „„Haleluja, ujal se vlády Pán Bůh náš všemohoucí. Radujme se a jásejme a vzdejme mu chválu, přišel den svatby Beránkovy, jeho choť se připravila a byl jí dán zářivě čistý kment, aby se jím oděla.“ Tím kmentem jsou spravedlivé skutky svatých.“²⁰⁶

Důvod této nové chvály, která přibývá k velkolepému chvalozpěvu je prozrazen hned v úvodu, všemohoucí Bůh se již ujal vlády. Je to chvála s radostí a s jásáním, protože je připravena Beránkova „choť“ a nastává svatební den. Giesen v Malém stutgartsském komentáři upozorňuje na to, že v textu je použit přímo výraz „žena“, protože podle židovského právního pojetí je manželství uzavřeno již při zasnoubení. Zároveň obraz ženy pochází z 12. kapitoly, kde představuje Boží lid v Kristu – církev.²⁰⁷ Izrael jako Hospodinova nevěsta je oblíbeným tématem proroků. V evangeliích o sobě jako o ženichovi mluví sám Ježíš, a Pavel obraz ženicha a nevěsty vztáhl na Krista a církev, kterou Kristus tak miloval, že za ni vydal sám sebe.

Radostí je i roucho nevěsty, které jí „bylo dáno“ (edothé), aby se oblékla. Toto zářivě čisté roucho – kment, je tedy darem.²⁰⁸ Zářivě čistý kment je popsán jako

²⁰⁴ *Zjevení Janovo* 19, 5.

²⁰⁵ Viz. GIESEN, H. *Kniha Zjevení apoštola Jana*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999. s. 134.

²⁰⁶ *Zjevení Janovo* 19, 6b-8.

²⁰⁷ Viz. GIESEN, H. *Kniha Zjevení apoštola Jana*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999. s. 135.

²⁰⁸ Viz. HARRINGTON, W. J. *Sacra Pagina: Kniha Zjevení*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2012. s. 208-209.

spravedlivé skutky svatých. Podle listu Efezským si Kristus sám připravil církev, posvětil ji a očistil křtem vody a slovem, aby byla svatá a bez poskvrny.²⁰⁹

3.9.2 Blahoslavenství ve Zjevení Jana

První ze sedmi blahoslavenství v knize Zjevení je zaznamenáno hned v úvodní části: „Blaze tomu, kdo předčítá slova tohoto proroctví a blaze těm, kdo slyší a zachovávají, co je tu napsáno, neboť čas je blízko.“²¹⁰ Zjevení je pastorálním listem určeným k předčítání při bohoslužbách. Blahoslavenství se vztahuje jak na předčitatele, tak i na posluchače, který poslouchá slova zapsána v knize Zjevení a stojí tedy až na konci komunikačního řetězce. Zjevení Bůh dal Ježíši Kristu, prostřednictvím anděla to bylo naznačeno Janovi a od předčitatele slovo směřuje k posluchači.²¹¹ Podmínkou tohoto prvního úvodního blahoslavenství je nejen předčítat nebo slyšet slova tohoto proroctví, ale také slyšené uvádět do praxe.

„Od této chvíle jsou blahoslaveni mrtví, kteří umírají v Pánu. Ano, praví Duch, ať odpočinou od svých prací, neboť jejich skutky jdou s nimi.“²¹² V hlavní části knihy Zjevení jsou blahoslavenství pronášena vždy, když nějakým způsobem vrcholí problémy a krize. Tato slova slyšel Jan z nebe po tom, co třetí anděl ohlásil, jak hrůzné důsledky přinese sklonění před šelmou a přijetí jejich znamení. Osvědčenost v tomto boji ukáže vytrvalost těch, kdo zachovávají přikázání a zachovali věrnost Ježíši. Kdo vytrvají v tomto soužení a zemřou pro svou víru, umírají v Pánu, těm je zaslíben odpočinek. Osvobodí se od utrpení, pronásledování a mučení, a mohou vejít do plného odpočnutí

²⁰⁹ *List Efezským 5.*

²¹⁰ *Zjevení Janovo 1, 3.*

²¹¹ *Viž. JOHNSON, L. SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005. s. 58-59.*

²¹² *Zjevení Janovo 14, 13.*

s Kristem a jejich skutky jdou s nimi. V širším smyslu se však zaslíbení vztahuje na všechny, kdo umírají v Pánu a zachovali mu věrnost. Podle Giesena je obrat „odpočinou si od svých prací“ vysloven jako vědomá antiteze k 11. verši, kde stojí, že nedojde pokoje dnem ani nocí ten, kdo kleká před šelmou.²¹³

„Hle, přicházím nečekaně jako zloděj! Blaze tomu, kdo bdí a střeží svůj šat, aby nechodil nahý a nebylo vidět jeho nahotu.“²¹⁴ Toto blahoslavenství je vloženo doprostřed líčení šesté pohromy, kdy se schyluje k eschatologické bitvě. Blahoslavenství předchází pastorační varování, že Ježíš přichází jako zloděj, což je vlastně výzva k bdělosti, výzva následovníkům, aby byli připraveni a ne příchodem jeho naprosto zaskočení. Tato připravenost spočívá v bdělosti, v tom, že si člověk střeží svůj šat. Výzvu k obléknutí bílého šatu k zakrytí nahoty, slyšel ve třetí kapitole Zjevení už sbor v Laodikeji. Nyní je to výzva ke střežení šatu a blahoslavenství směřuje k těm, kdo jsou bdělí a takto činí.

„Blaze těm, kdo jsou pozváni na svatbu Beránkovu.“²¹⁵ Obraz svatby je použit již v chvalozpěvu, který tomuto blahoslavenství předchází a tento obraz je symbolem společenství mezi Bohem a jeho lidem, mezi Kristem a křesťany. Dobrodiní spásy zaslíbená v blahoslavenstvích v hlavní části Zjevení se určitým způsobem stupňují, od odpočinutí od prožitých útrap, přes náznak společenství s Kristem k tomuto blahoslavenství, kde je charakterizováno dovršení spásy jako společenství s Kristem. Další blahoslavenství se pak

²¹³ Viz. GIESEN, H. *Kniha Zjevení apoštola Jana*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999. s. 110.

²¹⁴ *Zjevení Janovo* 16, 15.

²¹⁵ *Zjevení Janovo* 19, 9a.

posouvá ještě o krok dále, když hovoří nejen o společenství s Bohem a s Kristem, ale hovoří i o aktivní spoluprádě těch, kteří jsou vykoupeni.²¹⁶

„Blahoslavený a svatý, kdo má podíl na prvním vzkříšení! Nad těmi druhá smrt nemá moci, nýbrž Bůh a Kristus je učinil svými kněžími a budou s ním kralovat po tisíc let.“²¹⁷ Ti, kdo mají podíl na prvním vzkříšení, nejsou nazváni jen „šťastnými“, ale zároveň svatými, podle Giesena se tím možná má vyjádřit, že na prvním vzkříšení nemají podíl pouze mučedníci, ale všichni křesťané, kteří jsou ve zjevení označováni jako „svatí“. Ti, kdo mají podíl na prvním vzkříšení – na dovršení spásy křesťanů, nad těmi nebude již mít moc druhá smrt a budou spolu s Kristem kralovat v tisíciletém království.²¹⁸

„Blaze tomu, kdo se drží proroctví této knihy.“²¹⁹ Blahoslavenství předchází příslib brzkého příchodu Krista. Toto blahoslavenství se podobá tomu úvodnímu z první kapitoly, nejsou zde však už uvedeni ti, kdo předčítají a kdo slyší, vyčlenění jsou pouze ti, kdo se slov knihy drží.

„Blaze těm, kdo si vyprali roucha, a tak mají přístup ke stromu života i do bran města.“²²⁰ Toto je sedmé a poslední blahoslavenství knihy Zjevení. V doslovu Zjevení zaznívají slova, že Ježíš přijde brzy a s ním i odplata a v doslovu zaznívají také slova tohoto blahoslavenství. Blahoslavenství platí pro ty, kdo si vyprali roucha, v sedmé kapitole se hovoří o vyprání roucha, a o jeho vybití v Ježíšově krvi. Ti, kdo budou mít vypraná roucha, budou očištěni krví Ježíše a budou mít přístup do bran města a ke stromu života. Stromová života bude

²¹⁶ Viz. GIESEN, H. *Knihy Zjevení apoštola Jana*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999. s. 29.

²¹⁷ *Zjevení Janovo* 20, 6b.

²¹⁸ Viz. GIESEN, H. *Knihy Zjevení apoštola Jana*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999. s. 148-149.

²¹⁹ *Zjevení Janovo* 22, 7b.

²²⁰ *Zjevení Janovo* 22, 14.

uprostřed města a své ovoce ponese dvanáctkrát do roka, léčivou moc pro všechny národy bude mít i listí toho stromoví. V tom městě bude trůn Boží a trůn Beránka a jeho služebníci mu budou sloužit a hledět na jeho tvář a Bůh sám tam bude světlem.

4 Radost v oblasti pastorační práce

4.1 Pastorační práce

Ježíš Kristus je pro křesťany vzorem k následování. Pro církve se stal vzorem i v oblasti služby, a osobní duchovenská či pastýřská služba se tak stala jedním z důležitých posláních církve.

Po vzoru Ježíše Krista církve od svého počátku poskytovala pastýřskou péči členům církve i ostatním hledajícím. Bůh napřed miloval nás a díky tomu i my milujeme bližní, a je zde také povědomí dluhu, který v lásce vůči bližním máme²²¹, jenž je motivací ke službě druhým.

Aleš Opatrný definuje pastorační práci na základě intencí všech konstitucí a dekretů 2. vatikánského koncilu jako: „Působení církve z inspirace evangelia, jak interní – tím je rozuměna pastorační péče věřících v užším slova smyslu, tak externí – tím je míněna, jak péče o obecné blaho, tak péče o ty, kdo stojí na okraji církve. Pastorační práce znamená zabývání se lidmi v konkrétních životních podmínkách, tedy v určité zemi, v určité dějinné situaci, v určitém historickém a kulturním kontextu. Jejím posláním je řešit konkrétní problémy konkrétních lidí ve světle a síle evangelia.“²²²

Stejný autor v jiné publikaci uvádí: „Vlastním východiskem pastorační péče je přístup z pozice věřících křesťanů. To v první řadě předpokládá křesťanskou antropologii, která vidí člověka jako toho, kdo je stvořen k obrazu a podobnosti Božímu, vykoupen Kristem a povolán ke konečné transcenci

²²¹ Viz. *První list Janův* 4, *Římanům* 13, 8.

²²² OPATRNÝ, A. *Pastorační práce v postmoderní společnosti*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2001. s. 9.

pozemských skutečností, tedy k tomu, aby jeho život vyústil k Bohu.²²³ Pastorační péče či pastorační doprovázení má napomáhat k lidsky důstojnému prožívání a co nejlepšímu zvládnání určité životní situace, a není poskytována pouze křesťanům, ale všem, kdo o tuto pomoc stojí. Aleš Opatrný zdůrazňuje, že je třeba respektovat jedinečnost každého člověka a jeho cestu víry, ale současně osoba poskytující pastorační péči, se musí držet vlastní cesty víry: „Jako věřící křesťané nemůžeme zapřít své přesvědčení, že člověk, stvořený k obrazu a podobnosti Božímu si zasluhuje úcty, ať ho nacházíme v jakémkoliv aktuálním stavu, a že člověk, protože je hříšník, potřebuje vykoupění. A na druhé straně víme, že nemůžeme jednat s větším důrazem než Bůh sám. Ten člověka vyzývá, aby vírou přijal nabízenou spásu, ale nevnučuje mu ji a nemanipuluje s ním.“²²⁴

Není cílem této práce rozebírat odborné postupy či cíle pastorační služby, ale chci se pouze zamyslet nad pastorační službou z pohledu radosti, kterou může prožívat ve svém životě a ve službě ten, kdo se pastorační práci věnuje, a jak může povzbuzovat v nalézání radosti ty, kterým slouží.

4.2 Radost ve službě

Pokud člověk slouží Bohu, měl by to činit s vděčným srdcem a s radostí, jak o tom svědčí již Mojžíšův zákon: „Za to, že jsi měl hojnost všeho, ale nesloužil jsi Hospodinu, svému Bohu, s radostí a vděčným srdcem, budeš otročit svým nepřítelům, které na tebe pošle Hospodin, v hladu a žízni, v nahotě a v nedostatku všeho. On ti vloží na šíji železné jho, dokud tě

²²³ OPATRŇÝ, A. *Pastorace zvláštŇních skupin*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2014. s. 18.

²²⁴ OPATRŇÝ, A. *Pastorace zvláštŇních skupin*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2014. s. 38.

nevyhladí.²²⁵ Izrael byl Hospodinovým zvláštním lidem, skrze Mojžíše slyšel opakovaně slova zaslíbeného požehnání za poslušnost, ale i slova prokletí neposlušným, jako například v tomto případě. V tomto textu jsou zaznamenány hrozné důsledky nevděčnosti za hojnost, kterou Hospodin poskytl, ale i za absenci radosti ve službě Hospodinu a slova tohoto textu jsou až zarážejícím způsobem tvrdá. Předně to byl text pro Izrael, ale přikláním se k přesvědčení, že vděčné srdce a radost ve službě mají mít i dnes všichni, kdo Bohu slouží.

Kdo Boha miluje, vstupuje automaticky i do služby bližním, a tato služba se netýká pouze profesionálních zaměstnanců církve, profesionálních pastoračních pracovníků, ale všech, kdo jsou v Kristu a vstupují do služby bližním.

4.3 Pastorační pracovník a jeho pomoc v nalézání radosti

Dnešní uspěchaná doba klade na člověka vysoké nároky a mnoho lidí v tomto hektickém životním tempu ztrácí radost ze života. Mnoho lidí trpí depresemi, pocity nejistoty a úzkosti...

Pavel Procházka dokonce nazval úzkost typickým pastoračním problémem dnešní doby, přičemž ji řadí mezi nejčastější a nejběžnější emoce, které lidé prožívají. Zatímco mírná úzkost je v určitých situacích žádoucí a zdravá, intenzivní a dlouhotrvající úzkost je nebezpečným stavem. Člověk trpící úzkostí může mít poruchy spánku, prožívá pocity nejistoty, nebezpečí, není schopen se uklidnit a soustředit, často mu hlavou běhají rychlé nesouvislé myšlenky. Stejný autor upozorňuje, že je třeba si uvědomovat, že takovéto špatné emocionální rozpoložení, je v rozporu s tím, co pro člověka plánoval

²²⁵ 5 Mojžíšova 28, 47-48.

Bůh.²²⁶ Ať již člověk ztratil radost z jakéhokoli důvodu, jsem přesvědčena o tom, že to člověku nesvědčí, protože Bůh nás stvořil, abychom mohli prožívat radost a pokoj v obecenství s Ním. S tímto vědomím bych se chtěla v několika bodech zamyslet nad tím, jak může pastorační pracovník, nebo jakýkoli jiný křesťan (laický pastorační pracovník) doprovázet potřebné v nalézání nebo znovunalézání a prožívání radosti a pokoje v Bohu.

4.3.1 Pastorační pracovník a jeho pomoc v nalézání radosti věřícím

- Empatie, respekt, poskytnutí podpory.

Upřímnost, porozumění, hluboký respekt vůči druhému člověku a empatický přístup mají patřit k nezbytné „výbavě“ každého pastoračního pracovníka. K empatii nás vybízí i apoštol Pavel, když píše: „Radujte se s radujícími, plačte s plačícími.“²²⁷ Pastorační pracovník by v lásce a úctě měl poskytnout potřebnému podporu v jakékoli situaci. Písmo nás vybízí k tomu, abychom měli pro druhého porozumění, ale jsme vybízeni rovněž k tomu, abychom se ve službě nespolehali sami na sebe, na vlastní chytrost.²²⁸ Nemáme sloužit z pozice vlastní síly, ale vlastní slabosti, která spoléhá jen na to, že Bůh sám skrze Ducha svatého naplní naše lidské snahy být druhým v lásce nablízku ve chvílích, kdy to potřebují.

- Osobní příklad života „radosti v Kristu“.

Kdo chce druhým pomoci v hledání radosti v Kristu, měl by ve svém životě sám v této radosti žít. Piper napsal: „Pokud se lidem budeme snažit ukázat Boží vznešenost bez radosti z ní, pak uvidí jen skořápku pokrytectví, a to nepovede k ničemu jinému než k pohrdání či zákonictví. Pokud však tvrdíme, že se radujeme z Jeho vznešenosti, a přitom se ji druhým nesnažíme ukázat, aby ji

²²⁶ Viz. PROCHÁZKA, P. *Pastorační doprovázení*. Institut vzdělávání ECM: Praha, 2013. s. 72.

²²⁷ *Římanům* 12, 15.

²²⁸ Viz. *Římanům* 12, 16.

mohli vidět a oslavovat, pak podvádíme sami sebe. Znakem radosti, jíž vládne Bůh, je totiž nutkání „přetéct“ a rozlít se do srdcí druhých.“²²⁹ Tuto myšlenku autor dále rozvádí, že ten, kdo žije, bez vášně pro Boží vyvýšení nad vším k radosti všech, ten promarní svůj život. Jsme stvořeni k Boží slávě a ve všech oblastech života máme zvěstovat a zobrazovat jaký je.²³⁰ Na našem životě má svět vidět, že Bůh je naším největším pokladem a naší radostí.

- Povzbuzení k přijetí biblických výzev k radosti.

Je třeba druhé povzbuzovat k tomu, aby se radovali v Pánu Ježíši Kristu, jak nás k tomu vybízí Písmo (viz. Kapitoly 3). Nemáme se trápit, ale všechno co nás tíží, můžeme v modlitbách předkládat Bohu.²³¹

- Připomínat, že Bohu můžeme důvěřovat v každé situaci.

Můžeme druhé povzbudit k tomu, aby složili svou naději a důvěru v Hospodina, který je ochoten být vždy nablízku a zachraňovat ty, jejichž duch je zdeptán²³², aby se spolehli na Boha, který je naším utěшитelem a spasitelem. (viz. Kapitoly 2-3.)

- Vedení k pravidelné četbě Božího slova a k modlitbě.

Osobní kontakt s Bohem nemůže nic jiného nahradit. Je třeba povzbuzovat k četbě a studiu Písma, protože Boží slovo vnáší do života světlo a radost. O tom, že Boží slovo je zdrojem radosti, čteme například v mnoha Žalmech (viz. Kapitola 2.6) Je třeba číst celou Bibli, ale lidem, kteří si dosud nezískali návyk pravidelného studia, je dobré pro začátek doporučit čtení evangelijních textů, protože možná nejvíce zjevují radostnou zprávu, jak se Bůh sklání k člověku (viz. Kapitola 3.1-3.5).

Ježíš udržoval pravidelný modlitební kontakt se svým Otcem a vybízí rovněž nás, abychom prosili Otce v jeho jménu: „Proste a dostanete, aby vaše radost

²²⁹ PIPER, J. *Nepromarni svůj život*. 1 vyd. Vikýřovice, 2009. s. 29.

²³⁰ Viz. PIPER, J. *Nepromarni svůj život*. 1 vyd. Vikýřovice, 2009. s. 29-31.

²³¹ Viz. *Filipským* 4, 4-7.

²³² Viz. *Žalm* 34, 19-20.

byla plná.²³³ Pastorační pracovník se má modlit za bližní, kterým slouží, ale také by měl k modlitbě povzbuzovat druhé, protože právě v modlitbě člověk může složit před Bohem všechno, co ho tíží, aby mohl radostně kráčet v životě dál.

- Podpora k začlenění do církevního společenství.

V kapitole 2.3 poukazují na radost, kterou lidé mohou, nebo spíše mají, prožívat při společném slavení bohoslužeb a svátků. Zapojení do fungujícího společenství věřících se může pro každého stát povzbuzením k prožívání „biblické radosti“, k prožívání radosti z obecenství s Bohem.

- Smíme poukázat na radostnou budoucnost, kterou Bůh připravil pro svůj lid.

Ať již člověk prožívá jakékoli životní obtíže, a teď nechci v žádném případě těžké situace nějakým způsobem zlehčovat, je zde zaslíbení nádherné budoucnosti, ze které se jako křesťané máme těšit a můžeme i bratry a sestry v Kristu těšit tímto nádherným pohledem na budoucnost, kterou nám Bůh ve své lásce poodhalil skrze biblická proroctví. (viz. Kapitoly 2.4, 3,9.)

4.3.2 Pastorační služba lidem mimo církev

Pastorační pracovník by měl mít na paměti, že člověk nemůže být plně šťasten, když je daleko od Boha. Ježíš Kristus přišel na svět, aby dokonalá a věčná radost byla dostupná všem lidem. Z lásky k člověku se ponížil, aby člověk mohl být zachráněn a šťasten v něm a v jeho lásce. Bůh chce, aby všichni lidé došli spásy a poznali Krista.²³⁴

Každý křesťan má být připraven, vydat svědectví o své víře, o „zdroji“ své naděje a radosti.²³⁵ Máme být připraveni zvěstovat evangelium a pomoci

²³³ Jan 16, 24b.

²³⁴ Viz. 1 list Timoteovi 2, 4.

²³⁵ Viz. 1 list Petrův 3, 15b.

druhým nalézt radost v Bohu. Je to však třeba činit v lásce a s modlitbou, bez jakékoli manipulace a v hlubokém respektu vůči bližnímu.

Když Piper hovoří o pomoci najít druhým radost v Bohu, vztahuje to na pomoc pochopit jim celé Boží spásné dílo od začátku až do konce. Radost v Bohu nepovažuje za okrajovou náboženskou zkušenost, ale považuje ji za podstatnou zkušenost toho, co znamená být spasený.²³⁶

Můžeme určitým způsobem povzbudit, potěšit, být druhým nablízku, můžeme a máme se za druhé modlit, ale dárcem pravé radosti a pokoje je Bůh sám, a ta pravá radost je ovocem Ducha svatého.²³⁷ Radost v Bohu se v životě člověka rozprostře, když Bůh osvítí jeho srdce a otevře ve své milosti jeho oči, aby člověk mohl spatřit světlo evangelia slávy Kristovy.²³⁸ Radost je především Božím darem, ale jako sloužící můžeme lidem pomoci tuto radost v Bohu najít, pokud Bůh sám tuto snahu požehná svou milostí.

4.4 Pastorační pracovník a jeho péče o vlastní duchovní zdraví a radost v životě i ve službě

Pastorační pracovníci, tedy ti, kdo doprovázejí druhé v jejich obtížných životních situacích, jsou sami mnohdy přetíženi, a tedy ohroženi syndromem vyhoření, stejně jako pracovníci v ostatních pomáhajících profesích. Musí tedy dbát na vlastní duchovní zdraví a rozvoj, a bojovat o to, aby sami neztráceli radost ve svém životě.

Troufale si dovolím napsat svoje přesvědčení, že křesťané jsou v tomto ohledu ve výhodě oproti ostatním v pomáhající sféře, protože ví, ke komu jít, aby načerpali, znají smysl svého života i zdroj své radosti a pokoje.

²³⁶ Viz. PIPER, J. *Nepromarni svůj život*. 1 vyd. Vikýřovice, 2009. s. 95.

²³⁷ Viz. *Galatským 5, 22, Římanům 15, 13*.

²³⁸ Viz. *2 Korintským 4, 4-6*.

Není pravdou, že dobrý křesťan nedbá sám o sebe, ale naopak čím větší nároky jsou na něj kladeny, tím zodpovědněji by měl o sebe sama pečovat.²³⁹

V čem vidím prevenci toho „duchovního vyhoření“ ve službě i obecně v životě křesťana, a jak usilovat o to, abychom neztratili radost:

- Znat a uvědomovat si své místo a záměr pro náš život.

Byli jsme stvořeni, abychom byli Božím obrazem, obrazem jeho slávy. Ne abychom byli oslaveni my - jako jeho „podobizny“, ale abychom vyvýšili svého Stvořitele.²⁴⁰ Bůh nás stvořil ke své slávě a tím i k radostnému životu, protože právě když nalézáme plné uspokojení a radost v Něm, je v nás Bůh nejvíce oslaven.²⁴¹ Toto poznání je určitým způsobem osvobození od toho, abychom se chtěli realizovat v zaměstnání - ve službě, a hledali svoji „slávu“ a ocenění od druhých. Kdo ví, že je Bohem přijat a milován, ten si nepotřebuje ve službě nějakým způsobem kompenzovat svoje pocity nedostatečnosti a méněcennosti. V knize „Pastorační doprovázení“ autor uvádí, že je třeba: „Osobně si uvědomovat a přijímat, že hodnota člověka není v tom, čeho se mu podaří dosáhnout, ale že pochází od Boha a Bůh má s ním plán.“²⁴²

- Modlitba a pravidelné studium Božího slova.

Příkladem v pravidelné modlitbě je Ježíš Kristus, který sloužil plně druhým, ale v Písmu vidím rovněž to, že pravidelně vyhledával samotu, aby se modlil – aby mohl být s Bohem. Modlil se rovněž za ty, kterým sloužil, a my můžeme jeho příklad následovat.

Pavel Procházka rovněž poukazuje na potřebu duchovní obnovy v podobě modlitby a studia Písma. Kontakt s Bohem na modlitbě a pravidelné čtení Písma a rozjímání nad ním uvádí mezi způsoby jak předcházet vyčerpání

²³⁹ Viz. OPATRŇ, A. *Pastorace zvláštních skupin*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2014. s. 174-177.

²⁴⁰ Viz. PIPER, J. *Nepromarni svůj život*. 1 vyd. Vikýřovice, 2009. s. 129. a *Izajáš* 43, 7.

²⁴¹ Viz. PIPER, J. *Nepromarni svůj život*. 1 vyd. Vikýřovice, 2009. s. 34-35.

²⁴² PROCHÁZKA, P. *Pastorační doprovázení*. Institut vzdělávání ECM: Praha, 2013. s. 32.

v pastoračním doprovázení.²⁴³ Čtení a studium Božího slova přináší do života radost a světlo.

- Vědět, co je důležité a o co usilovat.

Někdy necháme svoje strachy a starosti o pozemské věci, aby radost v našem životě zastínila. Boží slovo nás však vybízí, že si nemusíme dělat starosti o pozemské věci jako je jídlo, pití nebo šaty, máme hledat především Boží království a spravedlnost, pak všechno ostatní nám bude přidáno.²⁴⁴ Je třeba pamatovat na to, že máme být pouze správci světských věcí a majetku a ne jejich otroky.

- Vyznávat hřích.

Aby člověk neztrácel radost ze spásy a z obecnství s Bohem, musí být citlivý na hřích ve svém životě a činit pokání. (viz. Kapitola 2.7) Pak Bůh obnovuje radost ze spásy, o kterou smíme jistě prosit, když jsme si vědomi, že nám chybí. Radost ze spásy vidím v radosti z očištění a v radosti z obnoveného obecnství s Bohem, jež způsobuje, že člověk může jít v Boží blízkosti radostně kupředu.

Aleš Opatrný nabízí několik obecných rad, kde by měli hledat své síly pastorační pracovníci:

- Pastoruji si má být vědom, že jeho možnosti a schopnosti jsou omezené a má si být toho vědom i u svých spolupracovníků.

Opatrný navrhuje pravdivě uznat a několikrát denně si zopakovat: „Nejsem Pán Bůh všemohoucí, ani Atlant nesoucí na svých bedrech celou zeměkouli.“²⁴⁵

- Aktivní odpočinek.

Zdůrazňuje, že nejlepší cestou k regeneraci není totální vypnutí ale aktivní odpočinek během nějaké psychicky nenáročné činnosti, která se liší od té

²⁴³ Viz. PROCHÁZKA, P. *Pastorační doprovázení*. Institut vzdělávání ECM: Praha, 2013. s. 32.

²⁴⁴ Viz. *Matouš* 6, 31-33.

²⁴⁵ OPATRŇÝ, A. *Pastorace zvláštních skupin*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2014. s. 182.

aktivity profesionální. A je třeba si také přiznat právo být unavený, aby si člověk odpočinku užil.²⁴⁶

- Společenství.

Kdo pracuje s lidmi, potřebuje mít společenství lidí, kteří jsou jeho podpůrným zázemím. Společenství lidí, kteří mu rozumí a s nimiž může sdílet své radosti, bolesti, nápady, plány i obavy.

Společenství může být pro pastorujícího modlitebním zázemím i prostorem pro vzájemné sdílení a obohacování. Život a zapojení ve společenství křesťanů je vždy oboustranně obohacující. Pastorační pracovník či doprovázející, není pouze tím, co ze společenství „bere“ - čerpá sílu, ale sám může druhé povzbuzovat svědectvím, jak Bůh jedná v jeho životě a používá jej ve službě.

- Chvilé samoty.

Ne jako tupou osamělost, ale jako čas na vlastní reflexi a srovnání myšlenek. Potřeba být chvíli sám se ale u různých lidí liší.²⁴⁷

K tomuto zdaleka ne úplnému výčtu různých způsobů, jak se chránit před vyčerpáním a obnovovat svoji radost v osobním vztahu s Bohem i ve službě bližním, bych ráda přidala ještě jednu oblast, o kterou by měl každý pastorující dbát:

- Mít vlastního „pastoračního pracovníka“.

Aleš Opatrný se ve své knize „Pastorace zvláštních skupin“ věnuje i tomu, co by měli pastorující vědět, aby se sami nestali obtížnými pastoračními případy. A upozorňuje na to, že v církvi někdy chybí péče o pastorující služebníky formou supervize nebo balintovských skupin.²⁴⁸ Prof. Procházka, rovněž

²⁴⁶ Viz. OPATRŇÝ, A. *Pastorace zvláštních skupin*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2014. s. 181.

²⁴⁷ Viz. OPATRŇÝ, A. *Pastorace zvláštních skupin*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2014. s. 181.

²⁴⁸ Viz. OPATRŇÝ, A. *Pastorace zvláštních skupin*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2014. s. 174-177.

upozorňuje na to, že zvláště v protestantismu je problém neexistujících „zpovědníků“ málokdy řešen a uspokojivě institucionálně ošetřen.²⁴⁹

Pro křesťana je tím nejdůležitějším „doprovázejícím“ Duch svatý, který vede, inspiruje, usvědčuje, a také potěšuje. Myslím si však, že pokud je to alespoň trochu možné, křesťan, a o to víc ten, který slouží v oblasti pastorační péče, by měl mít rovněž svého doprovázejícího. Tedy osobu, s níž se může sdílet v osobní rovině, k níž má důvěru, a která je pro něj duchovní autoritou.

Jsem si vědoma, že dárcem radosti je Bůh a vždy je to jeho milost, pokud nám umožní v životě tuto radost prožívat. Není tedy něčím, co si můžeme v životě nebo ve službě nějak zasloužit a nárokovat. Radost je darem.

Věřím však, že Bůh chce, abychom se mohli v plnosti radovat v něm. A pokud je v našem životě něco, co nás od této radosti odvádí, v pokoře to smíme vyznat a modlit se, aby nám Bůh dal poznat svou vůli a pomáhal nám v ní žít. Smíme usilovat o to, aby nám Bůh ve své milosti dal poznat světlo své slávy ve tváři Kristově, a aby Bůh byl vyvýšen v našem životě. Pak náš život může být životem v té „biblické radosti“.

²⁴⁹ Viz. PROCHÁZKA, P. *Pastorační doprovázení*. Institut vzdělávání ECM: Praha, 2013. s. 33.

5 Závěr

V této bakalářské práci jsem krátce vymezila pojem radost z psychologického hlediska, ale především jsem na základě vybraných textů poukázala na kořeny radosti, o které hovoří Boží slovo, a zamýšlela jsem se nad tím, jaké je biblické pojetí radosti.

V Bibli můžeme najít kořeny, nebo lépe řečeno celý kořenový systém radosti, radosti zakotvené v Bohu, který je rovněž jejím dárce. Biblickou radostí je radost z Hospodina, radost z jeho svědectví i z jeho slova. Radost z toho, že Bůh ve své milosti nabízí člověku společenství s ním - vztah. Bůh zvěstoval radostnou zprávu, že navštíví svůj lid, a radost přišla na svět v Ježíši Kristu. Bůh nám působí radost svými skutky, zvláště pak spásou v Ježíši Kristu. Tato evangelijní zvěst je rovněž nositelkou radosti. Radost je v Bibli spojena také s nalezením Božího království. Prorocká slova Bible hovoří o radosti, kterou Bůh připravil a přislíbil vykoupeným, a poukazují na radost věčnou.

Systematicky jsem v této práci rozebírala vybrané texty Starého a pak Nového zákona, které hovoří o radosti, a rozvažovala jsem o tom, na čem se tato radost zakládá. Texty ve svých kořenech přímo nebo nepřímo směřují k Bohu, který je původcem a dárce radosti, o které Bible hovoří. Krátce jsem se pozastavila rovněž u toho, na čem se zakládá radost křesťanů a u radosti v oblasti pastorační práce. Zamýšlela jsem se nad tím, jak může pastorační pracovník pomáhat druhým v nalézání radosti i nad tím, jak by sám mohl ve svém životě o tuto biblickou radost usilovat.

Kdo našel radost v životě vydaném Bohu, v životě v Boží blízkosti, může vyznávat společně se žalmistou: „Stezku života mi dáváš poznat, vrcholem radosti je být s tebou, ve tvé pravici je neskonale blaho.“²⁵⁰

²⁵⁰ Žalm 16, 11.

Seznam literatury

ADLOF, A. *Výklad epištoly sv. Pavla k Římanům*. Vyd. 2. Praha. 1936.

ALLMENA, J. a kol. *Biblický slovník*. 2. vyd. Kalich: Praha, 1991.
ISBN 8017-180-4.

Bible – Český ekumenický překlad, 10. vyd. Česká biblická společnost, 1995.
ISBN 80-85810-07-7.

BOWKER, J. *Bible, Ilustrovaný průvodce Starým a Novým zákonem*. Ottovo nakladatelství: Praha, 2006.
ISBN 80-7360-385-3.

DIVECKÝ, J. *Židovské svátky*. 1. vyd. Nakladatelství P3K: Praha, 2005.
ISBN 80-903584-3-8.

DUFOUR, L.F. a kol. *Slovník biblické teologie*. 2. vyd. Český Těšín, 2003.
ISBN 80-200-1127-7.

FAUSTI, S. *Nad evangeliem podle Matouše*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2009.
ISBN 970-80-86949-77-2.

GIESEN, H. *Kniha Zjevení apoštola Jana*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999.
ISBN 80-7192-330-3.

HARRINGTON, W. J. *Sacra Pagina: Kniha Zjevení*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2012.
ISBN 978-80-7195-534-4.

JOHNSON, L. *SACRA PAGINA: Evangelium podle Lukáše*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005.
ISBN 80-7192-560-8.

KLIESCH, K. *Skutky apoštolů*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1999.
ISBN 80-7192-287-0.

KUNETKA, F. *Židovský rok a jeho svátky*. 5. vyd. Univerzita Palackého v Olomouci: Olomouc, 2008.
ISBN 978-80-244-1983-1.

MÁJ, P. K., *Bůh – dárce radosti pravé*. Edice Maják pravdy: Mnichovo Hradiště, 1991.

Mnichovo Hradiště

MAYER, B. *List Filipanům List Filemonovi*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2000.
ISBN 80-7192-440-7.

NAKONEČNÝ, M. *Emoce*. 1.vyd. Triton: Praha, 2012.
ISBN 978-80-7387-614-2.

NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. 1. vyd. Český Těšín: Academia, 2000.
ISBN 80-200-0763-6.

NOVOTNÝ, D. J., *Biblický slovník*. Česká Biblická společnost, Praha: Kalich, 1992.
ISBN 80-7017-528-1.

Nový zákon s výkladovými poznámkami. 1.vyd. Česká biblická společnost: Praha, 1991.

OPATRNÝ, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2001.
ISBN 80-7192-557-8.

OPATRNÝ, A. *Pastorace zvláštních skupin*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2014.
ISBN 978-80-7465-116-8.

PIPER, J. *Nepromarni svůj život*. 1 vyd. Vikýřovice, 2009.
ISBN 970-80-904378-0-7.

PROCHÁZKA, P. *Pastorační doprovázení*. Institut vzdělávání ECM: Praha, 2013.
ISBN 978-80-7356-034-8.

Průvodce Biblií. 2. České vyd. Česká Biblická společnost: Praha, 2009.
ISBN 978-80-87287-13-2.

Průvodce životem: Lukáš. Luxpress: Praha, 1995.
ISBN 80-7130-047-0.

Průvodce životem: Pavlovy listy. Luxpress: Praha, 1995.
ISBN 80-7130-048-9.

RAHNER, K., VORGRIMLER, H. *Teologický slovník. Vyšehrad: Praha, 2009.*
ISBN 978-80-7021-934-8.

Starý zákon Překlad s výkladem Izajáš. 1. vyd. Kalich: Praha, 1982.

Starý zákon Překlad s výkladem Přísloví-Kazatel-Píseň. 1. vyd. Kalich: Praha, 1979.

Starý zákon Překlad s výkladem Žalmy. 1. vyd. Kalich: Praha, 1975.

Studijní Bible s výkladovými poznámkami. Z New International Version 1992, Česká verze 2009.

THEOBALD, M. *List Římanům. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2002.*
ISBN 80-7192-433-4.

Výklady IV. Ke Starému zákonu – knihy prorocké. Karmelitánské nakladatelství: Praha, 1998.
ISBN 80-7192-274-9.

WINKLER, F. *Hospodinovy slavnosti. 1. vyd. A-ALEF: Ostrava, 2006.*
ISBN 80-86509-27-3.